STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02614

LERENT YIDISHE STENOGRAFYE

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

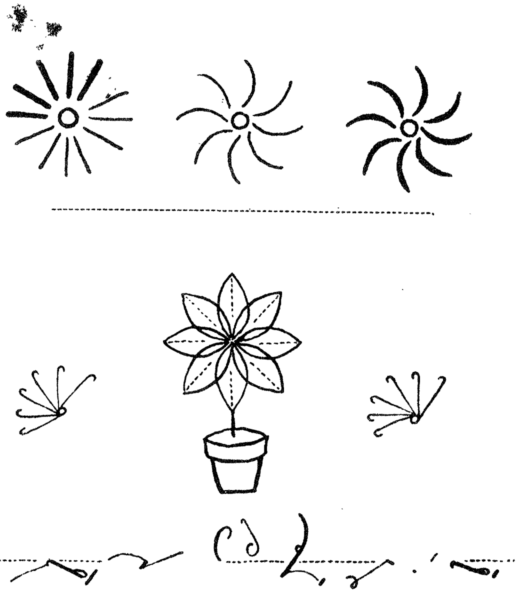

לערענט

אידישע סטענאָגראַפיע

אַ פראַקטישע מעטאָדע פאַר שנעלשריפט

סיסטעמאטיש אויסגעארבייט פאַר דער פראקטיק

קלאַס אויסגאבע פון 1937

Copyright 1930-1949

אריינפיר

דיזער סטענאגראפישער סיסטעם איז דער איינציגער פראקטישער סיסטעם פאר דער אידישער שפראך וואס איז ווען אימיצען געלונגען צו באשאפן. איינע פון די הויפט שוועריגקייטען אין דעם אלגעמיינעם שטודיום פון קורצשריפט איז די סימנים - ווערטער וואס ווערען אפט געברויכט. (סימנים - ווערטער מיינט ווערטער וואס האבן קיין שייכות אדער זעהר א ווייטן שייכות לויט די כללים פון סיסטעם) און וואס מען דארף בעזונדערס גדענקען. מיט דיזער סיסטעם קען מען שרייבן אלע ווערטער אדער קלאנגען וואס קומען פאר, און קענען פארקומען אין אידיש אין פול, ד.ה. ניט דארפענדיג זיך בענוצען מיט ראשי - תיבות'ן. וואס דאס איז דער הויפט פארדינסט פון סיסטעם.

די ערשטע צען לעקציעס ענטהאלטן כמעט דעם גאנצען יסוד אדער בנין פון סיסטעם. אזוי אז א שילער וואס וויל זיך פאלקאמען בלויז פאר אפיס ארבעט, איז גענוג די ערשטע צען לעקציעס. די צווייטע העלפט פון קורס בעשטעט פון כללים וואס ערמעגליכט צו שרייבן די זעלבע אין א פארם וואס איז מער שפארזאמער ד. ה. וואס לענגער די ווערטער מיט מער בוכשטאבען איז פארשטענדלעד אז עס דארף זיין מער שריפט, ווערן אבער דיזעלבע אויסגעדריקט מיט ווניגער שריפט.

פולער קורס באשטעהט פון דרייסיג לעקציעס, וואס נעמט אויך ארום ענגליש און העברעאיש. ענגליש קען מען מיט דעם סיסטעם שרייבען שנעל און פינקטליך אזוי גוט ווי אידיש, בלויז אפאר פארענדערונגען זענען נויטיג וואס איז זעהר לייכט צו געדענקען. די כללים פון סיסטעם וואס באהאנדלען העברעאיש גיט אויך די מעגליכקייט צו סטענאגראפירן מיט מעהר פינקטליכקייט ריידעס וואס ענטהאלטען א סך העברעאיש, ווי: דרשות אדער גמרא פלפול.

קורס אין אידיש ענגליש סטענאגראפיע

סיסטעם ווערט געבויט אויף גאנץ נייע כללים און לאגישע איינפעלע פאר שנעלשריפט גאראנטירט פאר 100 ביז 300 - ווערטער א מינוט ספעציעלער קארעספאנדענץ קורס פאר שילערס אויסער ניו יארק.

פאר אינפארמאציע, שרייבט:

M. L. ELLICK
127 Pitt Street
New York 2, N. Y.

1טע לעקציע

די גלייכע שטענגלעך

די ווייזערס פון א זייגער

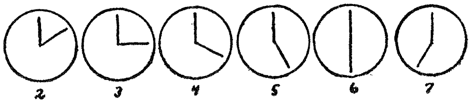

די גלייכע שטענגלעך ווערן געשריבן אין מדרגות ווי די ציפער־בלאט פון א זייגער. צ. ב. „ווע־ע" 2 א זייגער, „ווע־גע 3 א זייגער. ווע־בע 4 א זייגער. א. א. וו. די שע־ווע־דע, זיינען אונטער דער קלאסע פון „שטעהענדע", (ווערטיקאלע) און ווערן געשריבן פון אויבן אראפ. די ע־ גע ־בע זיינען אונטער דער קלאסע פון „ליגענדע" (האריזאנטאלע) און ווערן געשריבן פון לינקס צו רעכטס.

די רע, לע, און זע

איידער מיר קומען צו די איבונגען פון גלייכע שטענגלעך. איז נויטיג אנצווייזן אויף דריי קורסיווע שטענגלעך רע, לע, און זע, וואס זיינען זעהר לייכט צו געדענקען.

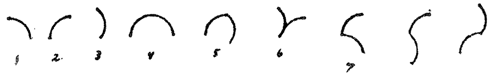

די „לע" שטענגעל נומער 2 קען געשריבן ווערן אויף צוויי וועגן. פון אויבן אראפ, אדער פון אונטען ארויף.

א כלל איז, ווען א ווארט ווערט געבויט פון צוויי שטענגלעך, פאנגט מען אן די צווייטע וואו די ערשטע ענדיגט זיך. יעצט ווען מען וויל שרייבן לערע לעזע אדער זעלע, קען מען די זעלבע שרייבן אין צוויי פארמען. פארם 4־5־6 ווי די „לע" ווערט געשריבן „ארויפצו". און פארם 7־8־9 ווי די „לע" ווערט געשריבן „אראפצו".

איבונגען נומער 1

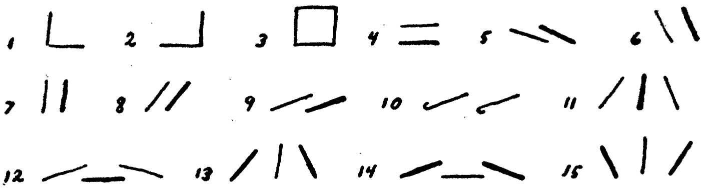

ערשטע איבונגען ווי צו שרייבן

א) שרייבט די שטענגלעד גרופעסווייז פון צוויי אדער מעהרערע שטענגלעד אין א שורה ב) שפרעכט זיי אוים. דאס איז זעהר וויכטיג, שרייבן די שטענגלעד און נים אויסשפרעכען זיי, קען מען קיין פארשריט נים מאכן,ווייל מען ווייסט נים וואס מען שרייבט. ג) אלע שטענגלעד מוזן זיין פון איין לענג.

זעקס שלוסן

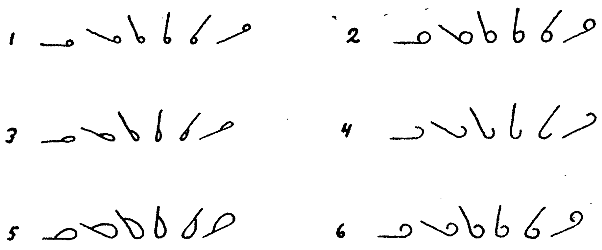

שליסעל: 1 געם 2 געז 3 געק 4 געד 5 געט 6 געזט

איבונגען צום שרייבען

1 בעטע פעטע געטע 2 בעסטע פעכטע רעסטע 3 רעדע רעטע רגע 4) עלדע עלקע יעדע 5) עשע פעשע פעסעל 6) געסעל פעסעל קעסעל 7) רעק דעק עק 8)זעקס טעקס וועקס 9) געז לעז לעזט 10)עפעלע לעפעלע טעפעלע 11) דעקעלע זעקעלע בייגעלע 12) וועגעלע פייגעלע פעקעלע 13) לעבעלע רעבעלע שעפעלע 14) עטעלע ערשעלע פערעלע 15) קעפעלע בעטעלע בעבעלע.

די פינטעל

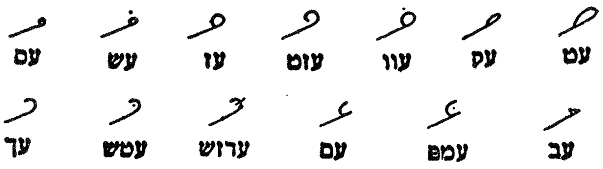

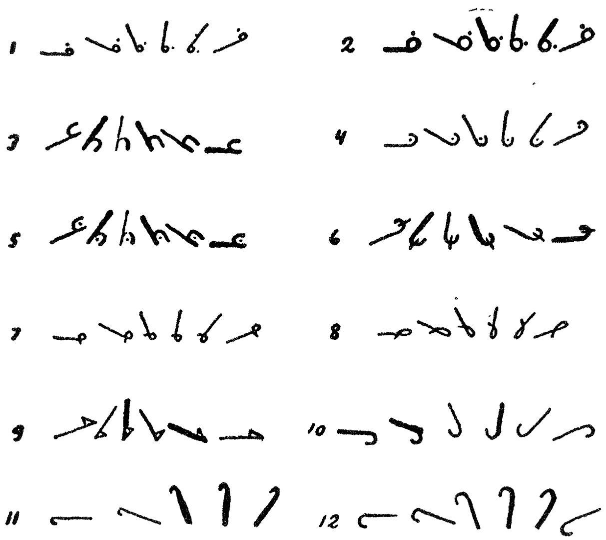

שליסעל

7 געסער 8געקער 10 קעבער 11 גרע 12 גער

די שלוסן פון גרופע־10 ווייל זיי ווערן געשריבן אין א פארקערטער ריכטונג ווי די גרופע־4 פון 1טע לעקציע, זיינען ניט די זעלבע.

די „רע" און „ער" אנפאנגערס (האטשעקעס)

גרופע־11 ציינט די קליינע „רע" אנפאנגער. „רע" נאך דער קאנסאנאנט שטענגעל. גרופע־12 ציינט די גרויסע „ער" אנפאנגער. „ער" נאך דער קאנסאנאנט שטענגעל.

א קליין פינטעל אין ענדע פון שטענגעל. דינט פאר „לעד".

א גרויס פינטעל — פאר „לעבקיים".

א קליין פינטעל אין הארץ פאזיציע האט א וואקאל־קלאנג ווי: „יי" אין „היים". א גרויס פינטעל אין הארץ פאזיציע האט א וואקאל־קלאנג ווי: „יי" אין „אייך".

איבונגען נומער 4

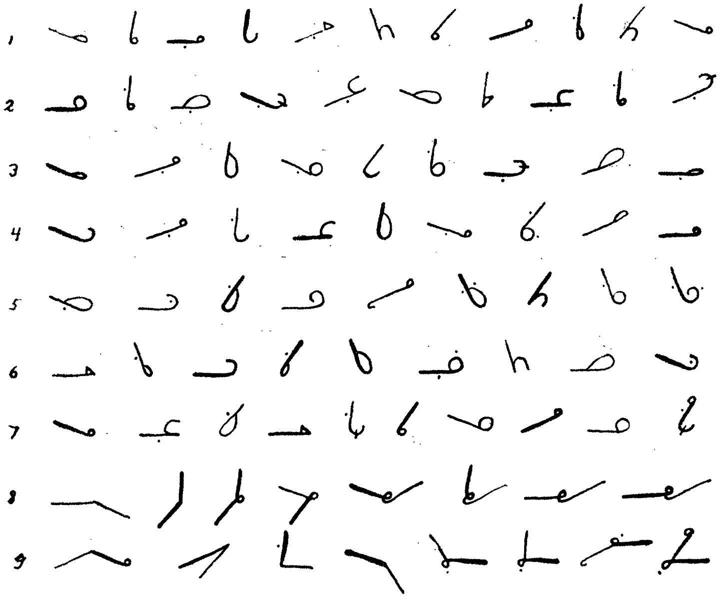

איבונגען צום שרייבן

1) גרעסער פרעסער דרעסער 2) קעשער פרעשער דרעשער 3) געבער וועבער לעבער 4) גרעבער שרייבער טרייבער 5) ווייזט רייזט שפייזט 6) פרייז גרייז קרייז 7) גרייזט שפרייזט פרייזט 8) ריים שם זיים 9) גיים פריים ליים 10) טעמפ קעמפ דעמפ 11) ווערק טערק טרעק 12) לעש לייב אייב 13) גרעק גרעסטע ברייטע 14) בער רער סער 15) פייער שייער שריי 16) בייזעביידע ביילע 17) דעה פאה לאה 18) ווערד דרד עלעם 19) רייע שייע פייע 20) פרייע געטרייע טייערע 21 בעטלער זעקלער רעקלער 22) בעקלער ברעקלער שרעקלער 23) ערלעבקייט פריילעבקייט היימלעבקייט 24) ווייבקייט רייבקייט זעטקייט 25) פעטקייט וויטקייט ווייסקייט 26) קער קעבער העבער 27) פער פעבער פרעבער 28) פער בעבער פארברעכער 29) שייד רייד רייבער 30) בעקער פעקער שקר 31) געטער בעטער וועטער 32) פעטער זעטער רעטער 33) שפעטער עלטער ערטער 34) בייזער קייזער לייזער 35) בעסער פעסער פעסלער.

פאר איבונגען צום לעזען בענוצט אייגענע האנטשריפט

דריטע לעקציע

די געבויגענע שטענגלעך

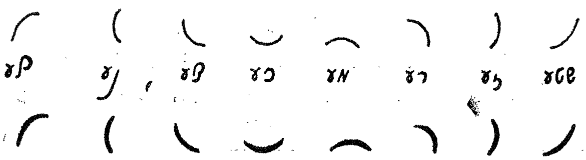

.שווע סע קווע שמע טשע צווע שנע קנע

איבונגען צום שרייבען

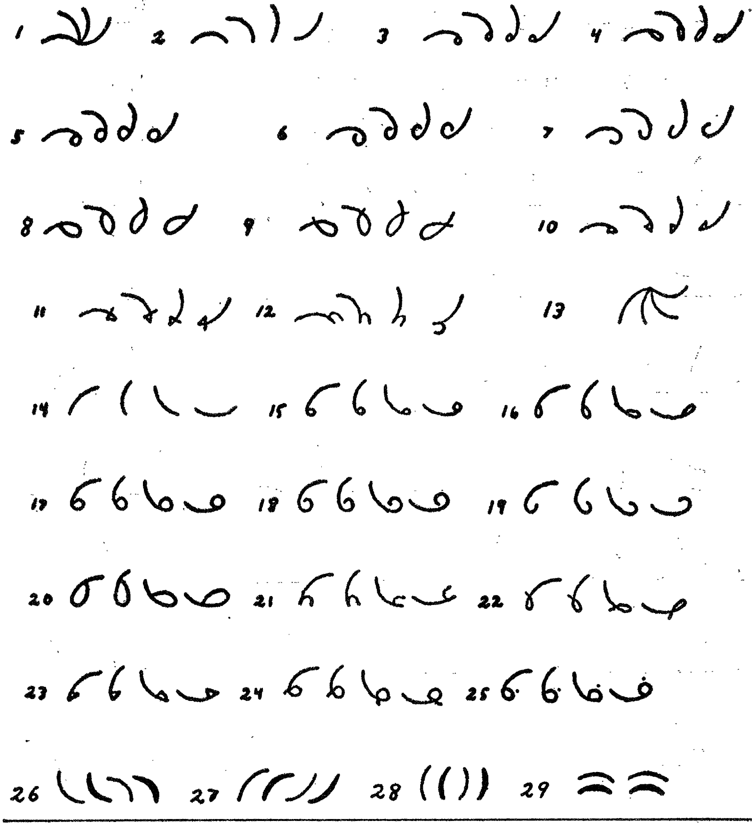

די קורסיווע שטענגלעך האָבן אַן אינווענייגסטע זייט, און אַן אויסענוועניגסטע זייט, די וואָקאַלן פינטלעך אין מיטן צו דער אינווע־ניגסטער זייט ווערן די וואָקאַלן געלעזן נאָך דער שטענגעל, די וואָקאַלן פינטלעך אין מיטן צו דער אויסענוועניגסטער זייט, ווערן די וואָקאַלן געלעזן פאַר דער שטענגעל.

איבונגען צום שרייבן

1) צוועס טשעק טשעד 2) ווייסע נייע שנעלע 3) העצע ערשטע רייכע 4) שטעלע צווייטע קוועלע 5) שוועב שוויים קנעט 6 חשק חיה חייקע 7) ענע יענע בענע 8) רעכטע סעקטע טעקסעם 9) מער רער זער שטער 10)טייערסטע מערכטע שווערסטע 11נייע איינע סיי הייסע 12) מאי איימע געהיימע 13) דעות עדות עצות 14) שטעקעלער שטעטעלער שוועוובעלער 12) מיידעלער צעפעלער טעצעלער.

פערטע לעקציע

די פאזיציע וואקאלן אי. ע, א,

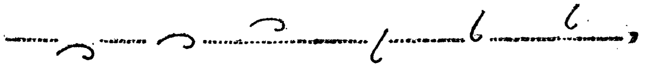

דיד דער דאד מיד מער מאד

איבונגען נומער - 12 - 17

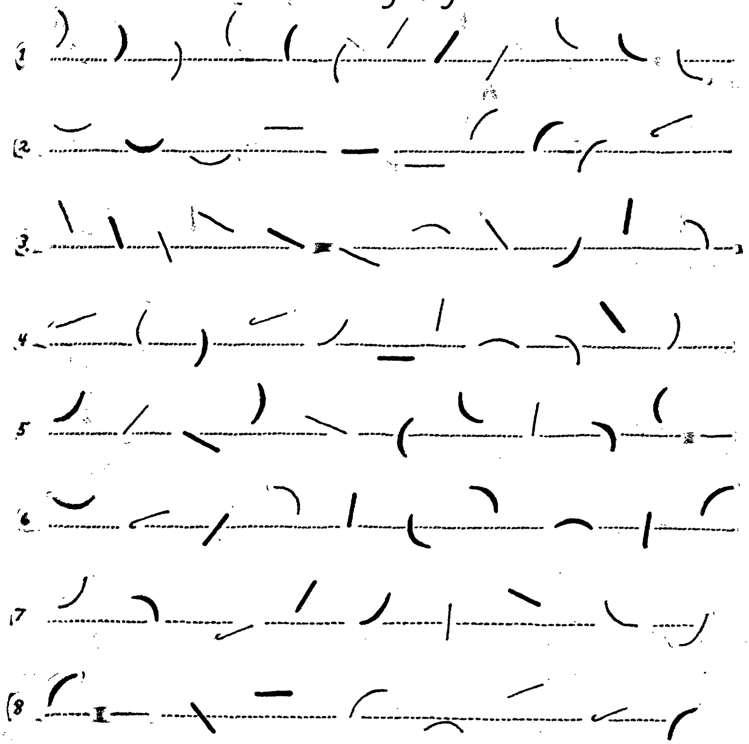

די „טער" פינטעל

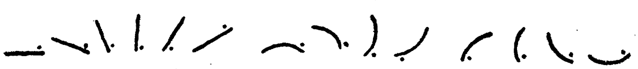

איבונגען צום שרייבן

1) מימע מימע מאמע 2) זיסע זעטע זאטע 3) ליטע ליטע לאטע 4) תים היים האם 5) סים סימע סאמע 6)ליב־ע־ר 7) כעם קאסע קאשע 8) קריך שפריך שפראך 9 גראדע פראגע דראמע 10) שטריך שטרייך שטארק 11) מיש וויש וואש 12) שפיז שפייז שפאם 13) פרישע פרימע פירמע 14) שווים שוואם שטאם 15 שיכלער ציכלער טיכלער 16) שפיר שמיר שפאר 17) טיר פיר ריר 18)פרידע ווירדע ווערדע 19 ביקס וויקס וואקס 20) קיווער קריכער ביכער 21) טיפע דיזע איווע 22) לינע בינע חנה 23) הארטע הארפע ארמע 24) מינע מאסקע משקה 25) פים פיסלער שפיזלער 26) לידעלער פידעלער שטיוועלער 27) האלבער פארבער גארבער 28) אלם אלעם עלים 29) פארשיקטער פארוויקטער פארשטיקטער 30) אקטער פאקטער דירעקטער 31) צו ביסלעכווייז. וויים ווי שניי. שטים ווי א פיש. א מיאוסע סבה. א שמעק טאבעק. א פולע שיכעל. געשמאטע האלז. א גוטע מימע. א מאמע איז ווי א מזוזה.

פינפטע לעקציע

האלבע

א) אלע שטענגלער ווען זיי ווערן פארקלענערט אויף א העלפט, זעצט צו „ן" נאך זיי.

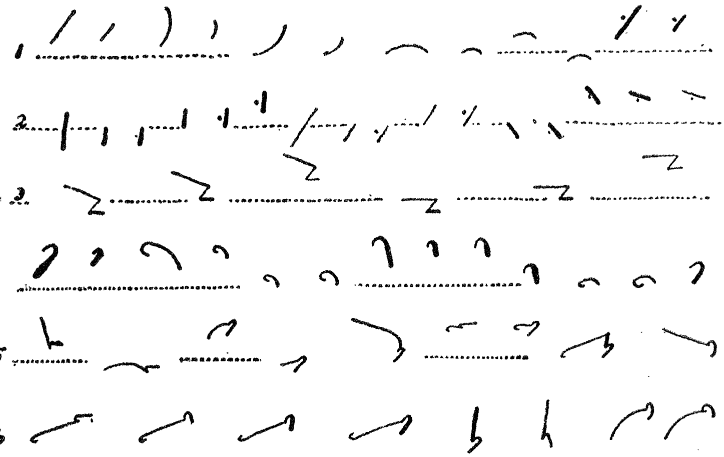

ב) ווערטער וואס פאנגען זיך אן מיט „גע" אדער „בע" ווערן געשריבן אין דער ליניע פאזיציע פון צווייטן וואקאל.

דער אונטערשייד צווישן קליינע און גרויסע אנפאנגערס מיט האלבע,

ג) קערן־שערן־מערן, ווערן געשריבען מיט קליינע אנפאנגערס.

ד) קענער־שענער־מענער, ווערן געשריבען מיט גרויסע אנפאנגערס.

איבונגען צום שרייבן

1) ווע ווען זען 2) דע דען דאן 3) דין דינע דיינע 4) ווירקן פרעגן וואגן 5) זיגן זינגען גזינגען 6) גערינגען גערענקען גערדאנקען 7) בערינגען בערענקען בעראנקען 8) געפינען גווויינען געפאנגען 9) געוויזן גווועזן געשאפן 10) בעוויזן בעוויזן בעדייטן 11) געבינדען בענוצן בענעצן 12) געווימן געלינגען בעלאנגן 13) דריקן דרינגען געטרונקען 14) גשפרינגען ברייגען שטרענגען 15) פיר־ן שפירן 16) טירן גירן שמירן 17 רירן רערן מערן 18) לערן פארלירן פארקערן 19 שערן שפארן טייערן 20) גארן דארן שארן 21) בעגערן בעשערן בעשווערן 22) פארביטערן פארבעסערן פארגרעסערן 23) פארגרינגערן פארהונגערן פארלענגערן 24) פארמינדערן מערדערן בעוואונדערן 25) בענק־ער דענקער 26) שענק־ער טרונקער 27) קרענק קראנק פלינקער 28) שענער שפענער טענער 29) קענער יענער זענער 30) ריינער געמיינער באדינער 31) פיינער דיינער איינער 23) באהאלטענער אלמן אלעמען 33) ערשיינען ערפינדען ערעפענען 34) דיזיינער גווועזענער באלעזענער 35) באקענען אנערקענען מענערשער.

זעקסטע לעקציע

די קליינע וואקאלן פינטלעך

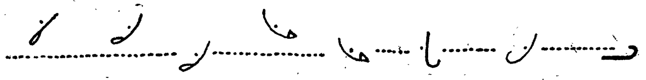

קאַד שטאַד וואַד צאַפּ ציפּ שטאַק שטיק דיק

די גרויסע וואקאלן פינטלעך

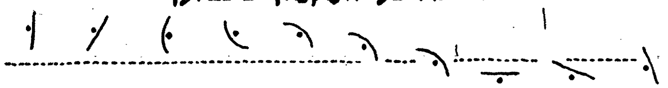

שוי בוי גוי רוי רייַ רו צו נו דו וואו

איבונגען פאר די וואקאלן

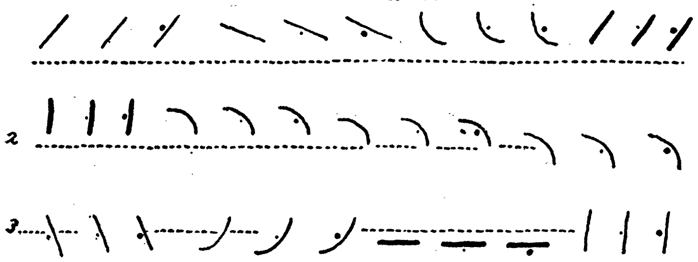

לעזט יעדע שטענגעל פון 4טע לעקציע. מיט אלע דריי וואקאלען

די וואקאלען פינטלעד

א קליין פינטעל אין הארץ פאזיציע ווען די שטענגעל איז אין דער ערשטער ליניע פאזיציע (איבער דער ליניע) האט א וואקאל קלאנג ווי: „י" אין „איז". א גרויס פינטעל אין דער זעלבער פאזיציע, האט א וואקאל קלאנג ווי: „ו" „אין" „און".

א קליין פינטעל אין הארץ פאזיציע ווען די שטענגעל איז אין דער דריטער ליניע פאזיציע (דורך דער ליניע אדער אונטער דער ליניע) האט א וואקאל קלאנג ווי: „א" אין „האט", א גרויס פינטעל אין דער זעלבע פאזיציע האט א וואקאל קלאנג ווי : „וי" אין „אויך".

די פינטלעך אלס וואקאלען ווערן אין פראקטיקע ניט באנוצט, ווייל אין פראקטיקע זיינען די וואקאלען אליין פארשטענדלעך. בלויז אן אנפאנגער וועט געפינען פאר נויטיג צו פארצייכענען די וואקאלע.

צייכנווערטער

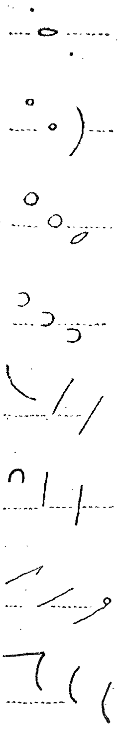
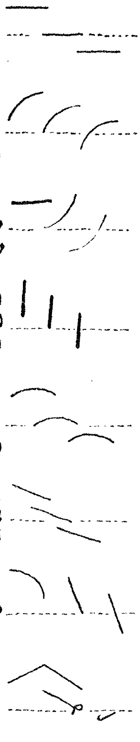
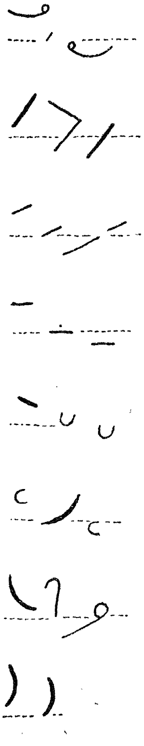

איז קיין פאר	געזונט־ע־ן־ר גענטפערט געהאט	חסרון־ים דער סחורה
אוים עס אז	ליב־ע־ן־ט לעב־ן־ט לויב־ן־ט	תמיד בעדארף טויזנט
אזוי עס־איז האלט	סוס־ן־ט שטעלט שטארק־ע־ן	אין־און איין אהין
זוך זעלבע זאלט	פריער פארשיידענע פאלש־ע־ן־ר	נענוג אייגענע גאנצע
צו־צום דעם דארפ־ן־ט	אים מעג מאכט	פונקט אייך אויך
קום ען־ט וועלכע־ן־ר וואלט	ביז ביי־ביים האב	אונז שווער אהן
אידיש אמת־ א סך	רופ־ן־ט שלעכט־ע־ן־ר שבת	צווישן ווער־ט אזעלכע
גענומען נעם ען־ט נאר	אבי בעסער אליין	שמחה שכל

שפריכווערטער

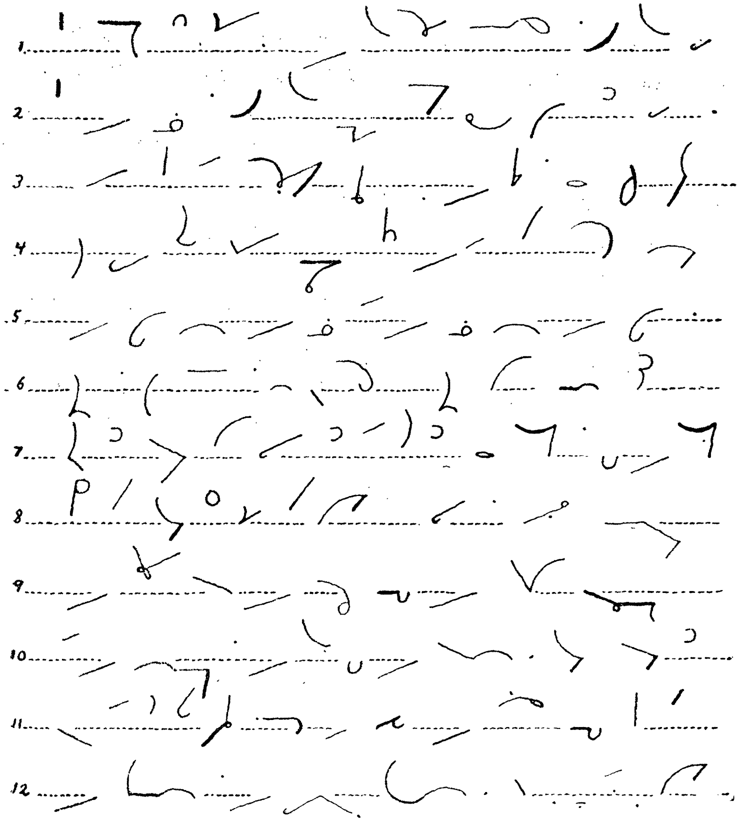

שליסעל

1) פון קנאה קומט שנאה. א צוריכעו געמיט איז שווער צו היילן. 2) פון א גנב איז שווער צו גנבנען. גוטע סחורה לויבט זיך אליין. 3) אמת ווי אין א רעשעטע וואסער. פאר א ווייב איז קיין סוד ניטא. 4) אז אלע זיבען שענע כלות וואו קומען אהין די מיאוסע מיידן. 5) א לאר מאכט א גנב און א גנב מאכט א לאך. 6) אז מען איז נאר געזונט איז מען שוין רייך, אז מען לעבט קען מען זיך זען. 7) זיי האבען זיך ביידע ליב, זי זיך און ער זיך. קיין תשובה איז אויך א תשובה. 8) אזוי ווי די צייטן אזוי זיינען די לייטן. ער איז היים געבארן. 9) א שיקסע ביי א רב קען אויך א שאלה פסקענן. 10) אין א מגפה איז א ציג אויך א בהמה. צייטן בייטן זיך. 11) האב אין זינען דיך וועסטו פארגעסן אן יענעם, א מוק קען אויך ווי טאן. 12 א נקמה איז א האלבע נחמה. שעהן פאר גאט און פאר לייטן.

שפּעציעלע קאָנסאָנאַנטן און פאַרזילבן

דושע זשע סטע ספּע עקס עקזע ענט־אַנט

איבונגען צום שרייבען

1) ענטשטעהן ענטשיידן ענטציגדען 2) ענטוועדער ענטפערן אַנטלויפן 3) ענטלאַסן ענטהאַלטן ענטזאָגן 4) ענטציקן ענטקעגן ענטדעקן 5) גראַם גרויס 6) קראַד קאַד כוח 7) שטריק דריק דרוק 8) רום ראַם רוים 9) מאַד מאַד מות 10) טיש טאַש טויש 11) שוים רויז הויז 12) טויער זויער פויער 13) פרוי גרוי גרויסער 14) רויד בויד יויד 15 באַד בראַק ברויד 16) טויבער רויבער זויבער 17) האַבן הויבן אויגן 18) אויוועז אויסן הויכן 19) הייסן אייזן איימען 20) דזשעק דזאַב־ער 21) דזשון דזשיין דזשאַן 22) דזשים דזשייל דזשאַר 23) זשאַר זשאַווער זשוק 24) וועז־זשע נר־זשע קום־זשע.

זיבעטע לעקציע

פערטעל טייל

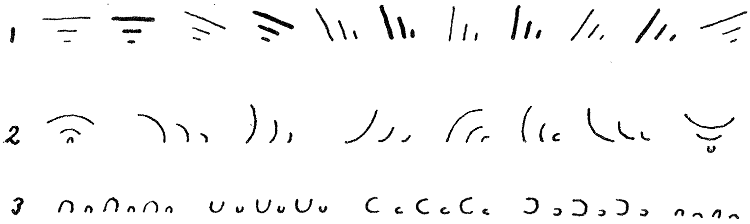

נאָך דער פערטער אָדער קלענסטער טייל שטענגעל, ווערט צוגעזעצט א „ט", פאָלגענדע ווערטער ווייל זיי קומען פאַר אָפטער, ווערן געבויט פון פערטעל טייל: גיט גוט. גייט, בעט וועט ווייט זעט זייט טוט טאָט. טויט מיט ניט רעד ראָט רויט צייט צד לויט לייט שטעט שטייט שטאָט.

צועפּטן

פערטעל טייל אַז ענדע פון אַנדערע שטענגלעד ווערן גערופען צועפּטן". פערטעל „גע" דינט פאַר „גט". פערטעל „קע" פאַר „קט". פערטעל „בע" פאַר „בט". פערטעל „צע" פאַר „צט". א. א. וו.

איבונגען נומער 24

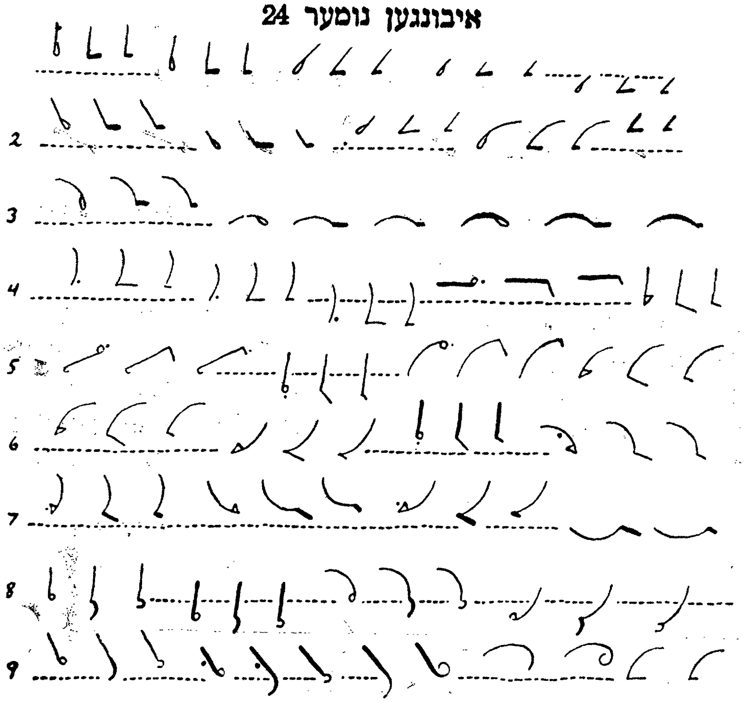

שליסעל

ווייק — וויקן — וויקט — וועק־ן־ט — דענק־ן־ט — דאַנק־ן־ט

צייכנווערטער

איר	אַראָב	פיל
ער	אומעטום	ווען ער
האָט	מאָל	פאַנאַנדער
דאָס	מסתמא	אַריבער
דערצו	מענש	וועט ער
דורך	נאָך	הויפט
וואָס	אַרויס	אַרויף
אום	זעלבסט	ער וועט
אויף	זאָלסט־זו	אַריין
אָב	איבער	צוריק
אַרונטער	קיינמאָל	איינמאָל
אויב	אָבער	זאָל
אונטער	איך	אין דער
נעם	מען זאָל	אַ מענש
נאָר	אַוועק	אַמאָל
מיר	צוזאַמען	וואָס מען האָט
מער	מען האָט	ווער עס האָט
אַרום	צענויף	אַז־מען־האָט

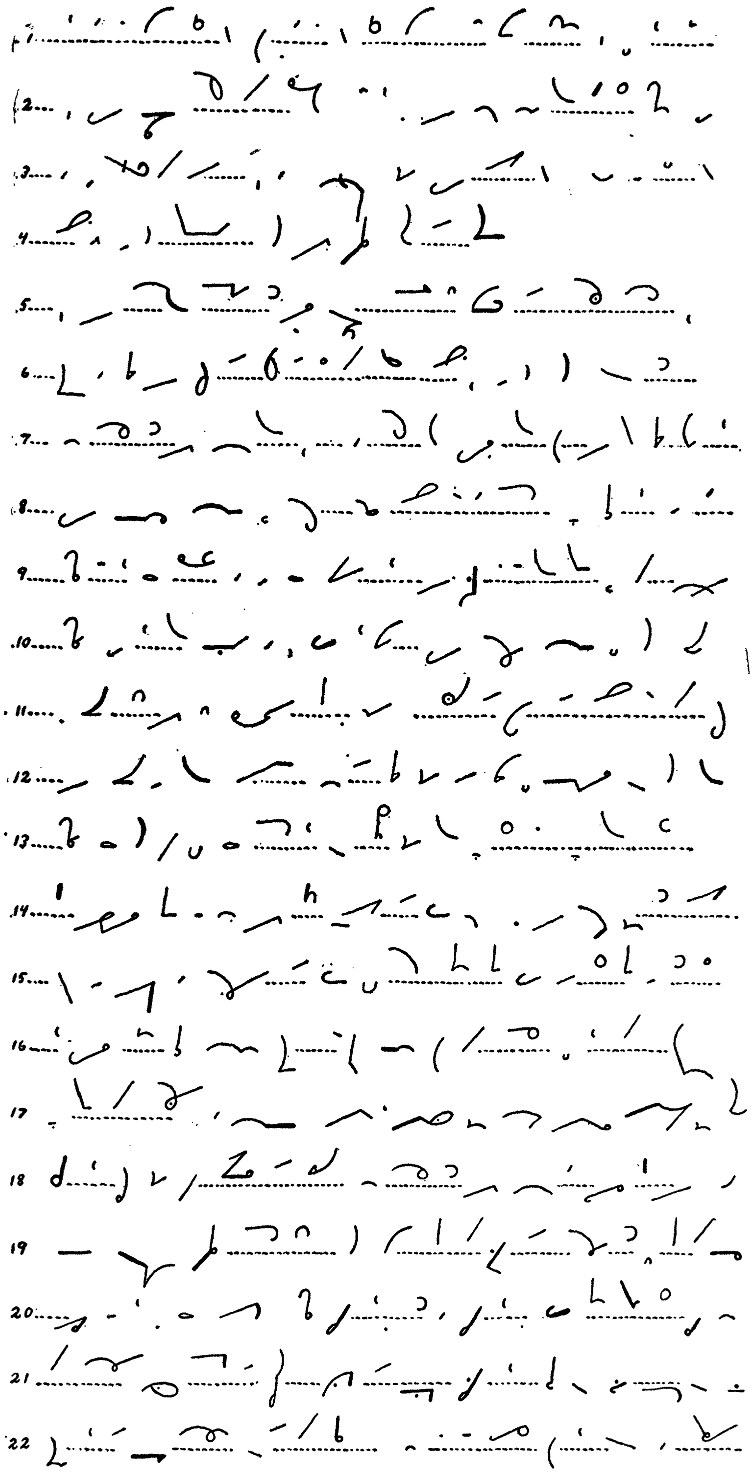

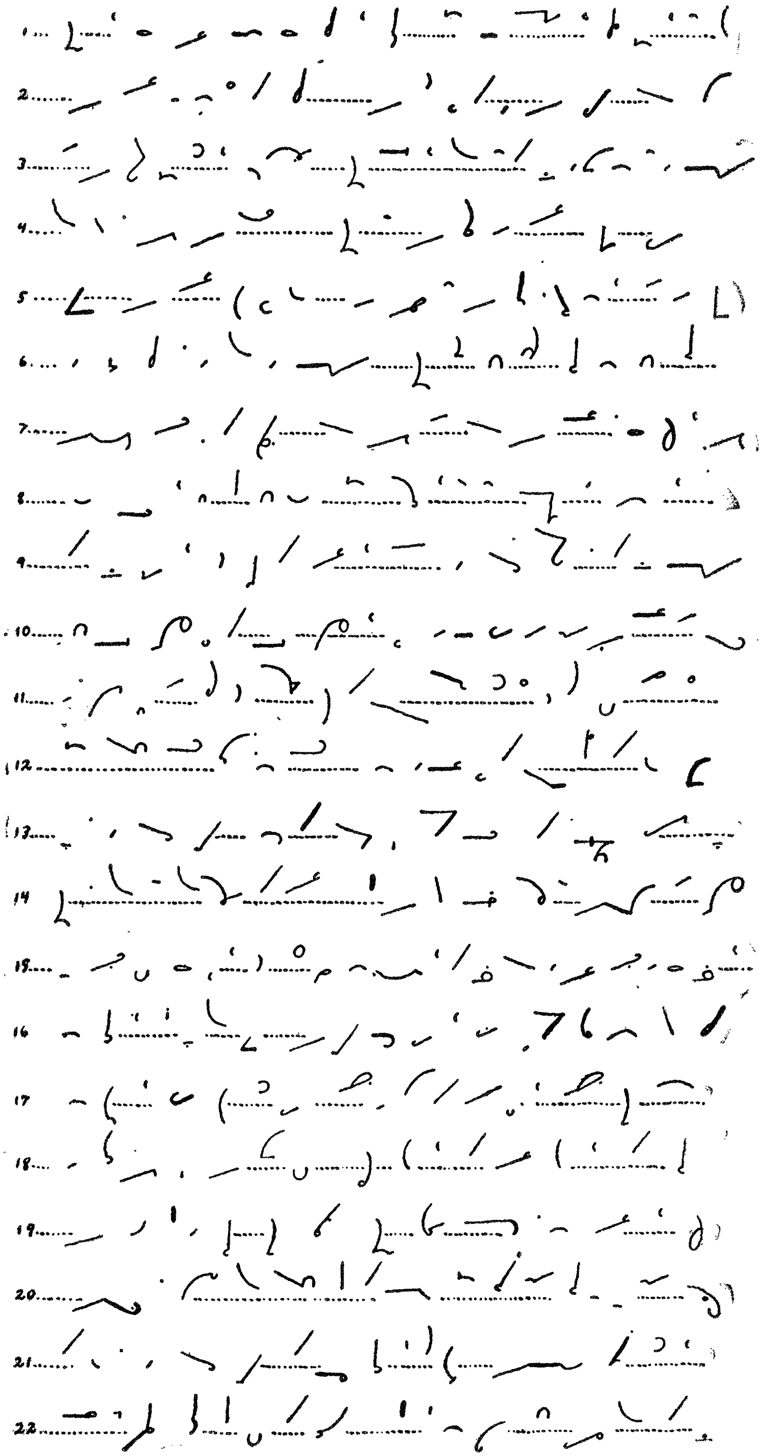

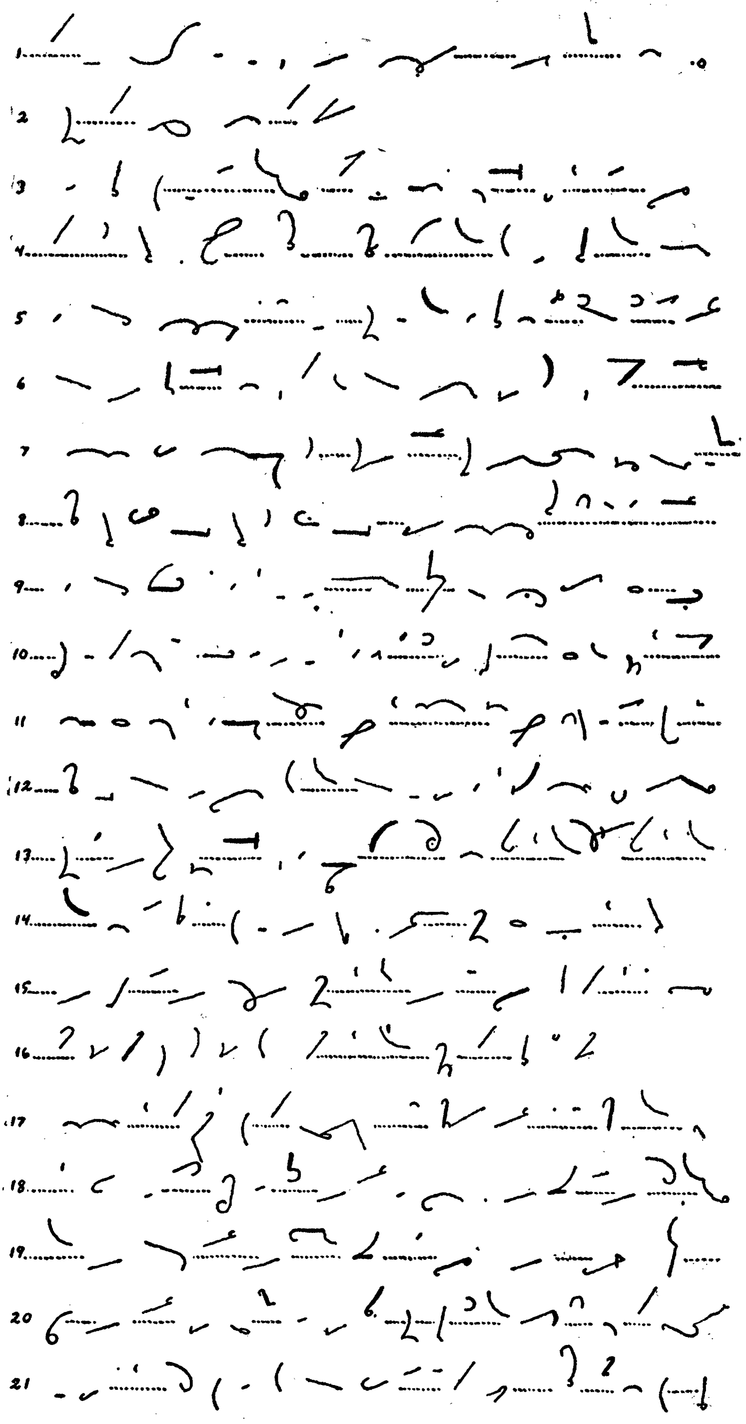

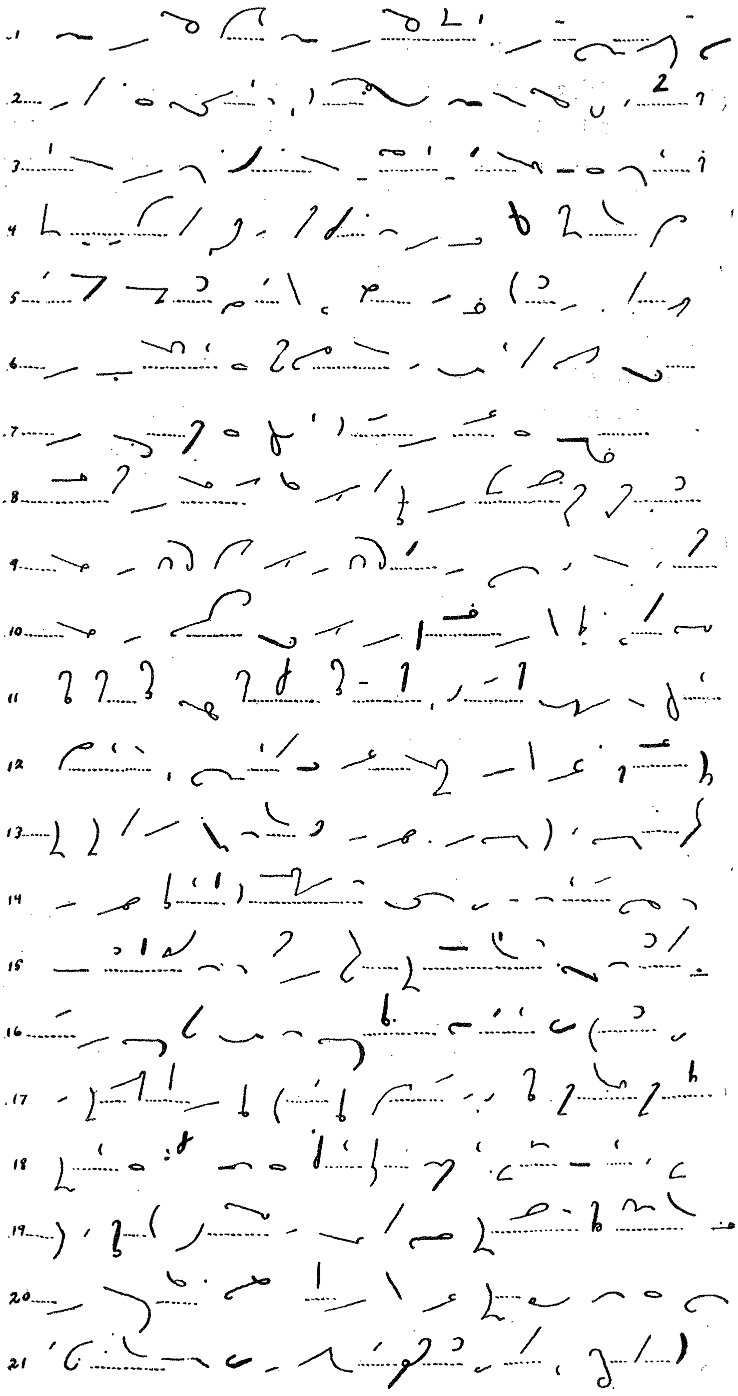

שליסעל פון זייטע 15

1) מיט אמת קומט מען פאר גאט. אז מען שטעלט ניט איין נעמט ניטאוים. פון ווינשן ווערט מען ניט רייך. 2) גאט איז מיט די ארימע און מיט די עלענדע. צו איטלעכען נייעם ליד קען מען צופאסען א אלטען ניגון. 3) פאר א היימישן גנב קען מען זיך ניט איינהיטן. אז מען גיט ניט יעקב'ן גיט מען עשו'ן. 4) א בייז געוויסן גיט ניט קיין רו. א דאנק קען מען ניט אין קעשענע אריינלעגן. 5) מען מוז די לבנה מחדש זיין אזוי לאנג זי שטייט. עס ניט די לאקשען פאר שבת. 6) ניט אזוי גיך טוט עס זיך ווי עס רעדט זיך. ווער עס פארשטייט ניט אויפ'ן ווינק צו דעם נעמט מען א שטעקן. 7) כח געפינט מען אין דער שיכעל. א לעבן ווי די זון מיט דער לבנה. 8) אז מען לעבט דערלעבט מען אלעס. צדקה צו געבן און ליב צו האבן קען מען ניט נייטן. 9) עס איז גיטו קיין מעלה אהן א חסרון. פאר אן עקשן איז קיין רפואה ניטו. 10) ווי קומט א פאטש צו א גוט שבת. מיט קהל איז זיך שלעכט צו משפטען. די נשמה קען מען ניט אויסשפייען. א סוד געט נאר אין הויזן. אז דער סוף איז גוט איז אלעס גוט. 12) פון על חטא ווערט מען ניט פעט. אז מען רעד אסך רעד מען פון זיך. שבת שטעך האלטן ניט. ווי מען שטעלט זיך אזוי שטעט מען. שעמען זיך איז קיין בושה ניט. 14) טו קיינעם קיין שלעכטס וועט מען דיך לאזן צורו. עפעס שלעכטס וועט דער רוח ניט נעמען. 15) אמת איז נאר ביי גאט און ביי מיר אביסעל. וואס גאט טוט איז מסתמא גוט. 16) אז מען קען ניט איבערהארן דאס שלעכטע קען מען דאס גוטע ניט דערלעבן. פון איילעניש קומט קיין גוטס ניט ארויס. 17) אז מען קען ניט בייסן זאל מען די ציין ניט ווייזן. אז מען בעט גוטס אויף יענעם ווערט מען אליין געהאלפן. 18) וואס צו גאט איז צו גאט און וואס צו לייטן איז צו לייטן. גאט שענק מיר אן אויסרעד. 19) אפלייגען איז גוט נאר קען. מען זאל אלעם צום גוטען אויסלעגן. דער כעס איז א נאר. 20) אליין איז אפילו אין גן עדן ניט גוט צו זיין. פון בייזע לייט זאל מען גיין אויף א זייט. 21) א גנבה האט קיין הצלחה ניט. אבי געזונט, דאס לעבען קען מען זיך אליין נעמען. 22) וואס מען קען ניט דערלאנגען זאל מען ניט פארלאנגען. אז מען האט ניט וואס צו טאן נעמט מען זיך צו קהל'שע זאכן.

שליסעל פון זייטע 16

1) ניט דאס איז ליב וואס עס איז שען נאר דאס איז שען וואס עס איז ליב מיט ליגן קומט מען ווייט אבער ניט צוריק. 2) אויף אלע כלות רוט די שכינה. מיט וואס פאר א מענשען מען האט צוטאן אזוי ווערט מען אליין. 3) דער טויט בעווייזט דעם אמת. אויף דער מצבה זיינען אלע אידן שען. חן גייט איבער שען. 4) איטליכער מענטש האט זיין שגעון. ווי א מענש וועסטו זיצן אין סוכה. 5) אויף א מצוה געפינען זיך אסך בעלנים.

גיב מיר לעקעד און רוף מיך נאר. 6) זאג דער ווייב א סוד און שנייד איר אוים די צונג. 7) איטליכער נאר האט זיין שכל ביי זיך. 7) מען מוז זיך אמאל מאכן צום נאר. דער רוח נעמט נעמט אלעם צו נאר א שלעכט ווייב נעמט ער ניט. 8) אלע קוימענס שמעקן נאך רויך. ריינקייט היט אפ דאס געזונט גאט ווייסט וואס ער טוט. 9) ווער עס גיט ניט קיין סכום דער האט קיין דעה ניט. א פוילן איז גוט צו שיקן נאך דעם מלאך המות. 10) ווער עס האט אליין ניט צו קייען זאל יענעם ניט לייען. אלע רויזן שמעקן אבער זיי שטעכן. 11) פאר שווייגן קומט אמאל מער שכר ווי פאר רעדן. שטיף און לאך און היט אפ די זאך. 12) א שטעקן האט צוויי עקן. מאן און ווייב זיינען איין לייב אבער קעשענעס האבן זיי צוויי. 13) ווער עס האט קיין שכל דארף אויך קיין געזונט ניט האבן. אזוי ווי מיר זיינען צו גאט אזוי איז גאט צו אונז. 14) פון עקשנות וועגן געט מען אמאל פונ'ם גן עדן אין גיהנם אריין. פאר א רויטן זאל מען זיך היטן. 15) שבת האט אפילו דער רשע אין גיהנם אויך רו. ווי מען וויגט איינעם איין אזוי וויגט ער זיך אוים. ניט אלעם וואס מען ווייסט מעג מען זאגן. אפוואשן קען מען נאר דעם גוף אבער ניט די נשמה. 17) גאט שיקט די רפואה פאר דער מכה. א בן יחיד זאל מען מיידן, א בת יחידה זאל מען זיכן. 18) פייף ניט אז עס זיינען דא אינדיקעס אין שטוב. מען מוז זיך אמאל מאכן דאס הארץ פון א שטיין. 19) גיי פאוואליע וועסטו ניכער קומען. זיי לעבן ווי די טויבן און רייסן זיך ארום ווי די קעץ. 20) א דאנק געט ניט פאר קיין עסן. ווער עס טויג ניט פאר זיך טויג ניט פאר יענעם. ווי מען שפילט אזוי טאנצט מען. 21) די מיאוסע מויד געפינט איר זיווג. לויפן און קויפן טויג ניט. ווענט האבן אויערן גאסן האבן אויגן. 22) אז מען האט ניט אין קאפ מוז מען האבן אין די פיס. אומעטום איז גוט הילף נאר ניט ביי דער שיסעל.

שליסעל פון זייטע 17

1) אז מען האט ניט קיין האנט קען מען קיין פייג ניט ווייזן. וואס מען קען געפינען אונטערוועגס זאל מען ניט מיטנעמען. 2) א הונט גייט מען מען אוים דעם וועג. א זון נאך דעם טויט א טאכטער ביים לעבן. 3) אין א שידוך זאל מען זיך ניט אריינמישן. אז מען קוקט ניט צו מיט די אויגן דערלעגט מען מיט דער קעשענע. 4) צו שען איז אמאל א חסרון. אז מען גיט א זעץ איין הונט וואיען אלע. 5) טאקע א הונט נאר אהן ציין. אן אקס מיט א פערד שפאנט מען ניט אין איין וואגן. 6) דער ווייטסטער וועג איז דער צו דער קעשענע. אז מען זינגט אום זימער וויינט מען אום ווינטער. 7) א חזן עסט פאר דעם דאווענען. ביי אנאר און ביי א קינד איז קיין סוד ניט פארענען. 8) חזן קאסט ניט מער ווי אומחן. וואס מען רייסט ניט אפ מיט געוואלט דאס האט מען ניט. 9) די אויגן זאלן ניט זען וואלטן די הענט ניט גענומען. דער בעכטער בטוח איז די אייגענע

קעשענע. 10) פאר אומכבוד אנטלויף אבער דעם כבוד לויף ניט נאך. ער קען יענעם איינרעדן א קינד אין בויך. 11) ער לויפט ארום און זוכט זיין ריפ. אז די באבע פוצט זיך אוים זעט זי אויך אוים יונג. 12) וואס מען בעקומט גיך פארלירט מען גיך. מען דערקענט נאך די באקן ווי די ציין קנאקן. 13) נאט איז דער בעסטער דאקטאר. מען זאל תמיד בעטן אויף גוטע געסט. דעם געפאלענעם העלפט גאט. 14) אז מען איז צו גוט צוררייסן די הינט. פון א שלעכט געשעפט רייס אפ א פאלע און אנטלויף. 15) גאט הייסט אויך קיין נאר ניט זיין. אזוי לאנג מען כאפט ניט דעם גנב ביי דער האנט הייסט ער קיין גנב ניט. 16) מען ווייסט ניט פאר וואס גאט צו דאנקען, א דאקטאר קען זיך אליין ניט היילען. פאר גוטע נעכט האט מען שלעכטע טעג. 17) מען נארט ניט יענעם נאר זיך אליין. איטלעכער האט ליב דעם אמת אבער ניט אילעכער זאגט אים. 18) ער ניסט אמאל אויף א ליגן אויך. אז עס נעמען ניט די הענט נעמען ניט די ווענט. 19) א שיין פון דער וואנט זאגט עדות. אז מען האט נעכטען געגעסן איז מען היינט ניט זאט. 10) א פאטש איז לייכטער צו בעקומען ווי צוגעבן. וואס מען פארדינט מיטן ווינט גייט אוועק מיטן רויך. 21) די צייט איז דער בעסטער דאקטאר. די קאץ ווייסט וואס זי נאשט. א קעכן פארטיילט זיך ניט. 22) קוק אראפ וועסטו וויכן ווי הויך דו שטייסט. פון וואס מען לאכט קומט אלם צו די אויגן.

שליסעל פון זייטע 18

1) די גאנצע חלה גייט אוועק אויף א מוציא. א נאר שיקט מען פאראוים. 2) אז מען האט די מטבע האט מען די דעה. 3) ער וויזכט נאר גאט אין ציצית. אין די אויגן קען מען אריינקוקן אבער ניט אין הארץ. 4) די זון שיינט פאר איטלעכן אומזיסט. ווער עס האט ליב צו נעמען האט פיינט צו געבן. 5) דער בעסטער משא מתן איז מיט גאט. אז מען גייט צווישן לייט ווייסט מען וואס עס טוט זיך ביי זיך אין דער היים. 6) ביי א פערד קוקט מען אויף די ציין ביי א מענשן אויפן שכל. אויף גוטע קינדער מעג מען יענעם מקנא זיין. 7) אז א קינד זאגט א חכמה זאל מען עס באלד אוועקשיקן. ווער עס שוינט יענעמס כבוד שוינט זיין אייגענעם כבוד. 8) טאטע מאמעס זינד קומט אפ דאס קינד. דער בעסטער לעקעך איז דער וואס גאט האט געגעבן. 9) ווי מען דארף האבן מוח העלפט קיין כח. אז עס גייט דעם מענשן גוט פארגעסט ער אז גאט. 10) וואס דער מענש טוט זיך אליין וואלטן אים קיין צען שונאים ניט געטאן. מען קען קיין מענשן ניט דערקענען ביז מען האנדעלט ניט מיט אים. 12) וואס מען האנדעלט אום שבת גייט אין דער וואכן צוריק. ווער עס גנבט ביי אזארימאן נעמט צו ביי גאטאליין. 13) דער וואס שווייגט מיינט אויך עפעס. אז מען טוט א שדוך זאל מען קוקן אויף דער כלה'ס קני. רופט מען דיך ניט צו ריק-זשע דיך ניט צו. 14) צווישען מאן און ווייב איז נאר גאט א שופט. פאר א גר טאר מען קיין גוי ניט שעלטן. א דאקטאר און

א רופא טאר מען ניט ווינשן א גוט יאר. ווי דעם וואס איז גערעכט. 15) דינער זיינען טריי אז זיי זיינען ניי. דריי ניט צופיל ווייל דו וועסט איבערדרייען. 17) מען מיינט ניט די דרשה נאר די בקשה. מיט פרעמדע הענט איז גוט פייער צו שארן. 18) וואס איינער האט אין זיך ווארפט ער פון זיך. א הונט האט מורא פאר א שטעקן און א רוח פאר ציצית. 19) צו א בייזן הונט א קורצן שטעקן. דאס הארץ איז א האלבער נביא. 20) לאז א הונט אויפן באנק שפרינגט ער אויפן טיש. אז מען וואשט זיך צום עסן קומט אריין די ברכה. 21 גאט אליין איז ניט רייך נאר ער נעמט ביי איינעם און גיט דעם אנדערן. אומזיסט טרינקט מען נאר וואסער.

שליסעל פון זייטע 19

1) מען קען א בריף ליינען מען קען א בריף זינגען. וואס פאר א גוט מארגן אזא גוט יאר. 2) אז דעם איז קיין ברכה וואס רעד אויף זיין משפחה. מען קען ביים ברעג אויך דערטרונקען ווערן.3) וואס ביי א מענשן איז שווער איז ביי גאט גרינג. וואס גאט טוט בעשערן קען קיין מענש ניט פארווערן. 4) וועמען גאט האט ליב דעם שטראפט ער. דריי טעג איז מען א גאסט שפעטער ווערט מען צו לאסט. 5, דאס גוטע געדענקט זיך לאנג דאס שלעכטע נאך לענגער. איין גנב נעמט זיך אן פאר אז אנדערן. 6) א גוי בעקומט ניט קיין דרך ארץ ביז ער כאפט ניט דעם ערשטען פאטש. 7) א בחור טאר קיין שדכן ניט זיין און א הונט קיין קצב. 8) גיב דיר א בים אין דער צינג איידער די זאגסט א ליגן. איטלעבער דרשן דרשעט פאר זיך. 9) בעסער אז אומרעכט ליידן איידער אז אומרעכט טאן. אז ארימאן שטעהט ביי דער טיר. 10) בעסער אז ערלעכער פאטש איידער א פאלשער קיש. א שלעכט ווייב איז נאך תמיד גערעכט. 11) ווער עס ווערט אומזיסט ברוגז ווערט ווידער אומזיסט גוט. פרי אויפשטיין און פרי חתונה האבן שאד ניט. 12) לעג ניט אפ אויף מארגן וואס די קענסט היינט בעזארגן. א שלעכטע אם איז פארן קינד סם. 13)אז מען זאגט דעם אמת פארשפארט מען צו שווערן. אז אקס פאר א גראשן אז דער גראשן איז ניטו. 14) אן אקס ווייכט ניט פון זיין גבורה. מיט חכמה אליין געט מען ניט אין מארק אריין. 15) גיי ארוים פון שטיב מען רעד דיר א שידוך. אז מען קוקט צופיל ארויף פארפראשעט מען זיך די אויגן. 16) אין א גרויסן טייך כאפט מען גרויסע פיש. קיינער טוט ניט יענעם נאר זיך אליין. 17) ער זאגט עברי ווי א וואסער נאר דאס וואסער לויפט און ער שטייט. ווער עס טראגט צו מיר טראגט פון מיר. 18) אז מען האט ניט קיין פינגער קען מען קיין פייג ניט ווייזן. מען טאר ניט פארלאנגען וואס מען קען ניט דערלאנגען. 19) אז דער פראסט נעמט שטארק ברעכט ער באלד דעם קארק. אז מען היט אפ פרעמדס קומט מען צו אייגענס. 20) א בייזע צינג איז ערגער ווי א שלעכטע האנט. אז מען האט סחורה האט מען קיין מורא. 21) דאס לייכטסטע איז צו געבן יענעם אן עצה. דאס שווערסטע זיך אליין. די נויט שארפט דעם שכל.

אכטע לעקציע

די „לע" און „על" אנפאנגערס.

די „לע" קליינע האטשעק, „לע" נאך דער שטענגעל.
די „על" גרויסע האטשעק, „על" נאך דער שטענגעל.

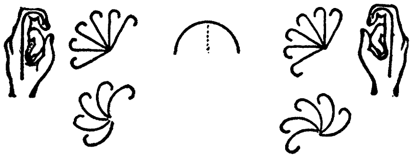

דאס ווארט „לערע" א האלבער רונדער פיגור, ענליך צו רעגנ־בויגן, דינט אלס סימן אדער שליסעל, ניט צו פארבייטן די „רע" מיט די „לע" אנפאנגערס. די „רע" וואס איז צו דער רעכטער זייט, ווערט געמאכט מיט דער רעכטער האנט מיט דעם פינגער געבויגן אין דעם פארם פון א האטשעק.און „לע" וואס איז צו לינקער זייט, ווערט די זעלבע געמאכט מיט דער לינקער האנט.

א) די קורסיווע שטענגלעך קענען ניט נעמען בײדע אנפאנגערס, אי "ער" און אי "על" אויף דעם זעלבען אופן ווי די גלייכע. זיי קענען בלויז נעמען איינע פון זיי, די וועלכע קומט אויס צו דער אינווייניגסטער זייט פון שטענגעל.

ב) א פינטעל אין מיטן פון די אנפאנגערס פארבייט זייערע קלאנגען. דאס הייסט די „על" פאר „ער" און די „ער" פאר „על" און ווערן בענוצט בלויז מיט קורסיווע.

ג) די שלוס „עם"נאך האלבע מעג געשריבען ווערן אין אנהויב אנשטאט אן ענדע,אין דער זעלבער פארם ווי די גרויסע „על אנפאנגערס".

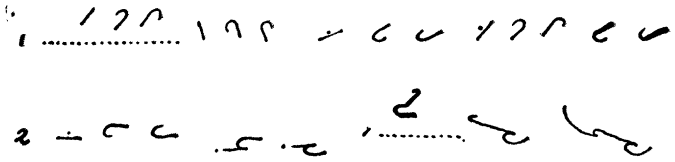

שליסעל

1. דיז דינער דינעם שעז־ער־עם אייז־ער־עם דייז־ער־עם יענער יענעם

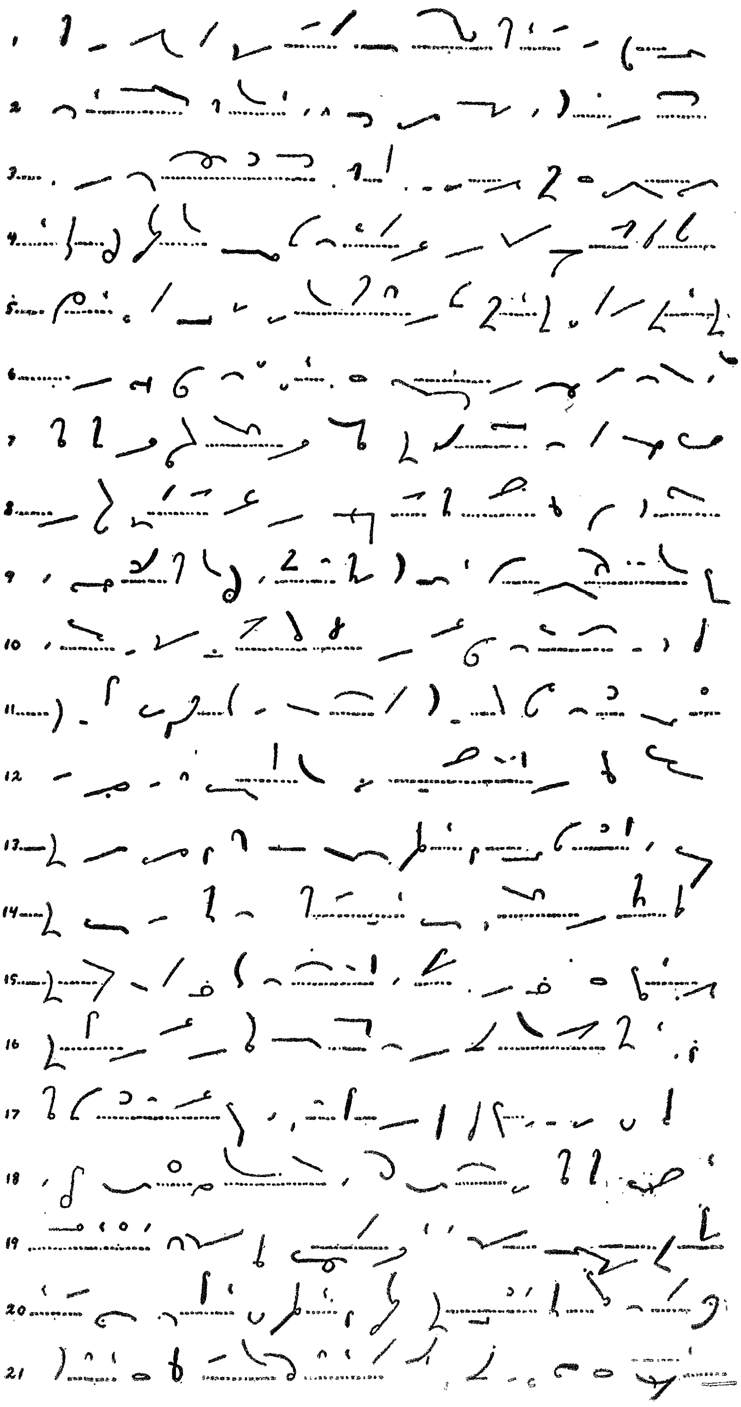

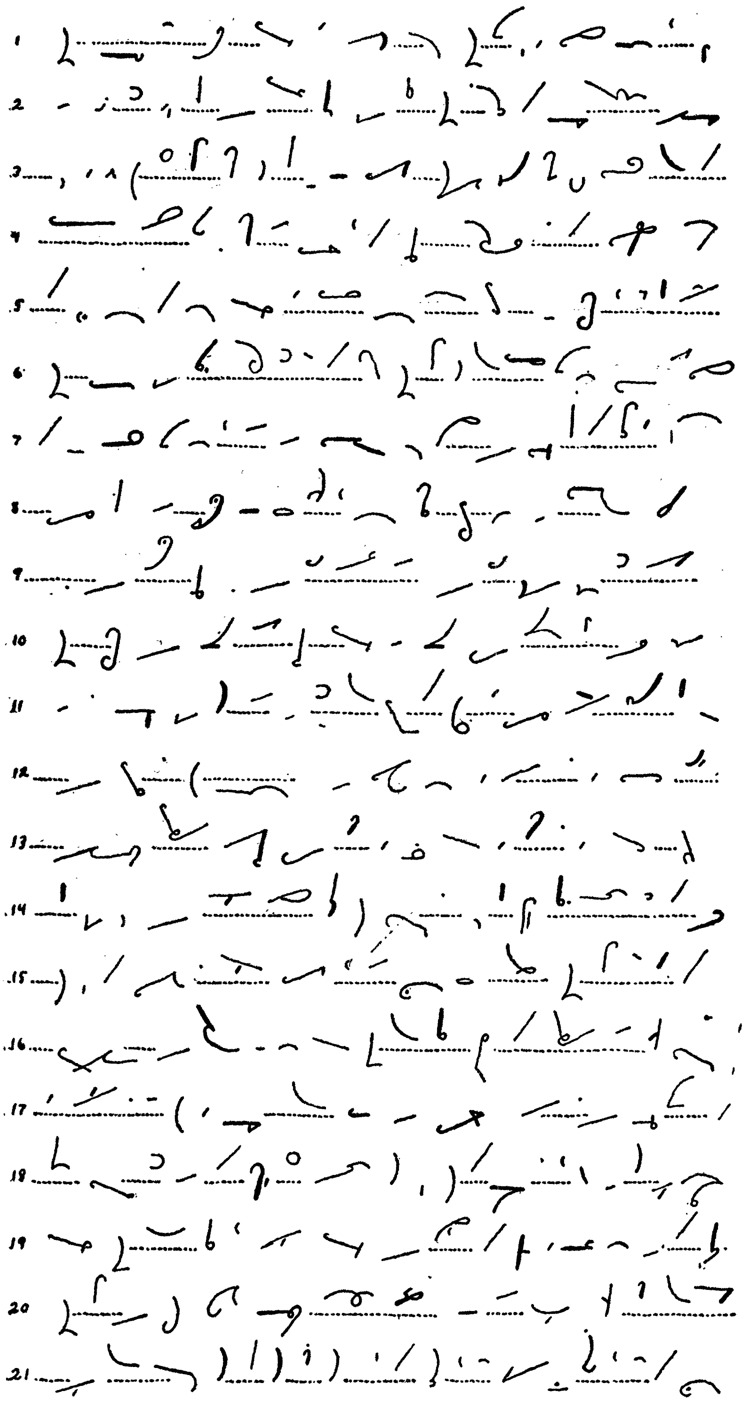

שליסעל פון זייטע 25

1) פרעג אז עצה דעם שונא און טו פארקערט. משיח ווערט ניט אין איין נאכט געבוירן. 2) מען זאל ניט געפריפט ווערן מיט וואס מען קען זיך אלס געוויינען. דער שכל איז א קריכער. 3) פאר א מענשען דארף מען זיך גיכער פארענטפערן ווי פאר גאט אליין. א נאר טאר מען קיין האלבע ארבעט ניט וויזן. 4) אז עס איז נידעריג צוקאפנס לעגט מען אונטער די האנט. א שענע כלה אונטערן דעקטוך. 5) לויף ניט נאך דעם כבוד וועט ער אליין צו דיר קומען. א ליגן טאר מען ניט זאגן אבער דעם אמת דארף ניט זאגן. 6) פאר א קראנקען לאזט מען איבער אבער ניט פאר א ברוגזן. א מסר הענגט מען ביי דער צונג. 7) ווער עס פרעגט אסך שאלות בעקומט אסך תשובות. אז מען שווייגט קריגט מען דעם בעסטן חלק. 8) א שידוך זאל מען טאן אין דער היים א גנבה אין דער פרעמד. איטלעכער שענקער לויבט זיין ביר. 9) דער גרויסער שווימער ווערט צום סוף דערטרונקען, מיט פרעמדן שכל קען ניט לעבן. א בארימער איז גוט צו שלאגן. 10) דער בלינדער האט זיינע אויגן אין די שפיץ פינגער. א הונט לאזט מען בילן און מען געט זיין וועג. 11) אז גאט וויל איינעם שטראפן נעמט ער ביי אים דעם שכל אוועק. שלעכטס לערנט מען זיך באלט אויס. 12) איין אויג האט מער גלויבן ווי צוויי אויערן. גאט היט אב פון א שקר בלבול. 13) אז מען האקט האלץ פאלן שפענער. גיי פאמעלעך וועסטו ניט פאלן. גאלד לייכט ארויס פון דער בלאטע. 14) אז מען קלאפט אז ענטפערט מען. ווער אין גאט ניט גלויבט זאל בעקומען א פרום ווייב. 15) אז מען בעדארף האבן דעם גנב שנייד מען אים אב פון דער תליה. פאר א גנב איז קיין שלאס ניט פאראנען. 16) אז מען וויל א הונט א זעץ געבן געפינט מען א שטעקן. צווישן אידן ווערט מען ניט פארפאלן. 17 ווער עס לעגט זיך מיט הינט שלאפן שטעהט אויף מיט פליי. א פאלשע וואגשאל האט גאט אויך פיינט. 18) דער וואלף כאפט אזוי לאנג ציגעלעך ביז דער רוח כאפט אים אליין. ווער עס פרעגט בלאנזשעט ניט. 19) גיס ניט אויס די אומריינע וואסער כל זמן דו האסט ניט די ריינע. געבראטענע טויבן פליען ניט אין מויל אריין, 20) פלי ניט הויך וועסטו ניט פאלען נידעריג, אז מען גנבעט ארויס דאס פערד פארשליסט מען די שטאל. 21) זיי מיר ניט קיין פעטער און צוריים מיר ניט די שטיוועל. אויף פארשווייגען האט נאך קיינער חרטה געהאט.

שליסעל פון זייטע 26

1) אז מען קאכט מיט שטרוי בלייבט דאס עסען רוי. אז מען ליגט אויף דער ערד קען מען ניט פאלן. 2)ער פארשטייט דארויף ווי א בלינד פערד אויפן ווינק. אז מען פארדייסט דעם קאפ קריגט מען א קלאפ. 3) זאל דער מענש נאר אזוי פיל ווערט זיין ווי גאט קען העלפן. אז אנאר שווייגט ווערט ער אויך גערעכענט צווישן די קליגע. 4) היט זיך פאר פייער און גלויב ניט דעם וואסער. רכילות איז די ערגסטע מידה. 5) די נויט

מאכט דעם מענשן בעסער דאס גליק מאכט אים שלעכטער. גאט ווארפט ניט אראפ פון הימעל. 6) אז מען קלאפט אויפן טיש רופט זיך אב די שער. אז מען וויל זיין צו קלוג ליגט מען גאר אין דער ערד. 7) די גאנצע קען לעגט מען ניט אין איין קרעפעל אריין. לעג א קראנקען ווי דו ווילסט טוט אים 8)אלס וויי. איין שוואלב קען קיין זומער ניט מאכן. ווער עס שלאפט לאנג האט קורצע טעג. 9) פאר א שטיל וואסער פאר א שטילן הונט פאר א שטילן שונא זאל מען זיך היטן. 10) אז מען ווארפט א שטעקן אין דער וואנט בלייבט ער שטעקן. אלע שטימע ווילן א סך רעדן. 11) ער איז געפאלן אויפן שכל און זיך צושלאגן די נאז. דאס האלץ עפעלע שווימט פון אויבן. 12) א שלאס איז נאר געמאכט פאר אן ערליכן מאן. דער אמת איז דער גרעסטער שווינדעל. 13) א גאלדענער שליסעל עפענט אלע טירן. דער גנב ביי דער טיר איז דער בעסטער שומר. 14) פון וואנען זאל א גוטער איד וויסן אז בארשט איז רויט. פון וואלוועלע פיש גיסט מען ארויס די יויך. 15) אז אויף דעם הארצן איז ביטער העלפט ניט אין מויל קיין צוקער. אז מען וויל אבטאן דעם בעל עגלה א שפיצעל געהט מען ביים וואגן צופיס. אויסוואשן די שיסעל און ווייטער בארשט. 17) דאס היטעל איז גוט נאר דער קאפ איז צו קליין. אז האלבער אמת איז א גאנצער ליגן. 18) ווי מען בראקט זיך איין די פארפעל אזוי עסט מען זיי אויף. אז די כלה איז ניט שעהן האט זי אנדערע מעלות. 19) בעסער זאגן איך וויים ניט איידער בלייבן א ליגנער. דעם פויגעל דערקענט מען אן די פעדערן. 20) אז מען וויל א זאך לערנען כסדר מוז מען יונגערהייט גיין אין חדר. ווייבער פירן צום גוטן 21) אדער צום בייזן. סיי ווי סיי פאר־פירן זיי וואס דו זעסט ניט מיט דיינע אויגן פארזיכער ניט מיט דעם מויל.

איבונגען צום שרייבן

1) בילדן גילדן קאלטן 2) בלינדן בלענדן בלאנדן 3) גלעזער בלאסער פלייסער 4) בליהען בלייד־ער 5) פלים־ן־ט 6) וויקלען ווינקלען פליגלען 7) שליטן שלעכער שלעפערן 8) שילדן שילדערן שלעפערן 9) צוגלידערן צושפליטערן צוברעקלען 10) גלייד־ער גלעקער 11) וועלכער בילכער בלימען 12) שפיגלען פינקלען טונקלען 13) ראנגלען מאנדלען שווינדלען 14) שמייכלען זידלען שפרענקלען 15) וואקלען ווארצלען וויצלען 16) בעלן פוילן פוילן 17) גאלן שנעלן קנעלן 18) שנעל שניר נאר 19) ציל צעל שוועל 20) שטיל שטעל שטאל 21) פארזיכערן לעבערן רויכערן 22) פיין־ער־עם 23) אפען־ער־עם 24) שענעם דיינעם פנים 25) יענעמס איינעמס קיינעמס 26) געלעגענהייט פאר־גאנגענהייט פארגאנגענעם 27) קאמף־ן געקעמפט 28) זיידענער זיידענעם זעלטענער 29) זעלטענהייט געלונגענער־עם 30) געשאנקענער־עם גע־צוואונגענער־עם 31) דערטרונקענער־עם געזוקענער־עם 32) געבראטענער געזאלצענער־עם 33) געשווילעכץ געשוואלן־עם 34) אמעריקאנער־עם אינדיאנער 35) גירן גרין קילן קלין 36) פלאן קליין טראן

ניינטע לעקציע

ער שלוסן

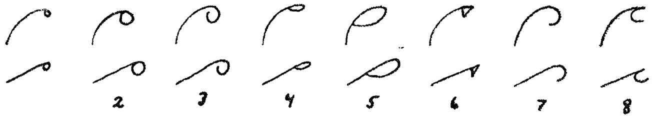

איבונגען נומער 26

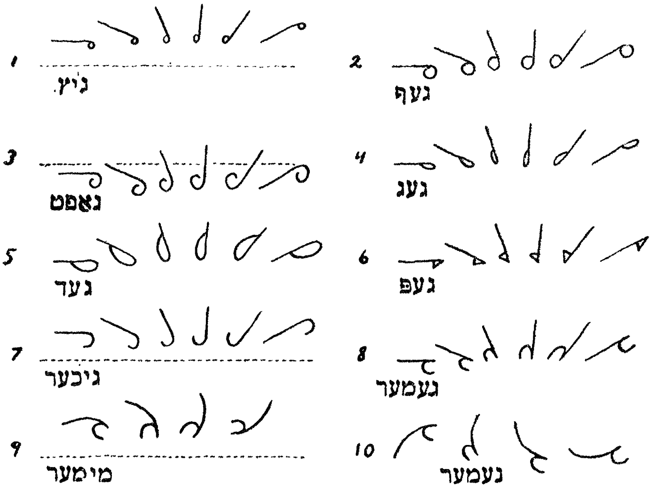

איבונגען נומער 27

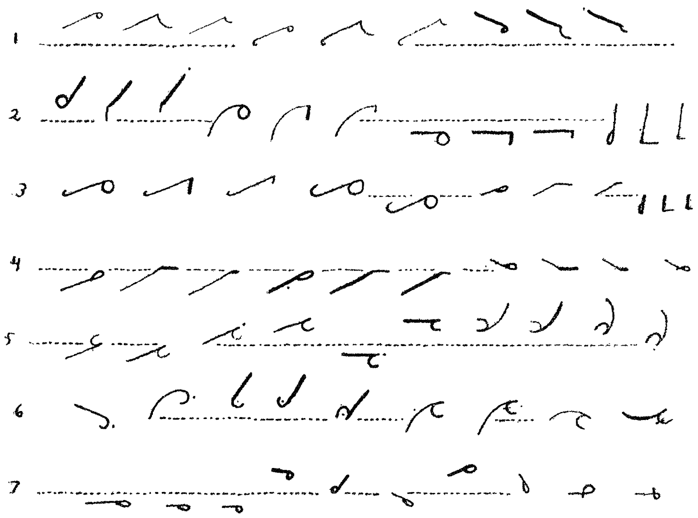

שליסעל

1) היצ־ן־ט הערצ־ן־ט פיצ־ן פארפיצט 2) טיפ־ן פארטיפט לויפ־ן־ט קויפ־ן־ט וואג־ן־ט 3) העלפ־ן־ט עלעף אלף הענג־ן־ט פאנג־ן־ט 4) האק־ן־ט יאג־ן־ט בענק־ן־ט בענקער 5) אם האמער העמערלעד אימער קאמערלעד קימער שטימער שווימער זימער זעמערלעד 6) בעכערלעד לעכערלעד טיטש־ער טעמפער לאמער לאמבער מעמבער טשעמבער 7) גג גאנץ קינץ טענץ באנג יונג שענג גענז גענץ

איבונגען צום שרייבן

1) קירצער גאנצער טענצער 2) העצער זעצער זעגער 3) יעגער נעלעגער גרעגער 4) ענגער לענגער לאנגער 5) טיגער טרעגער שלעגער 6) קריגער פרעגער פראגער 7) שיף שאפט בריף 8) וואַרף שאַרפער דערפער 9) קרומער פרומער וואַרמער 10) קאַרגער וואַלגער ערגער 11) אינגער גרינגער שפרינגער 12) גריף זיף שטיף 13) טיפ־ן־ט 14) שלעפ־ן־ר־ער 15) קלאפ־ן־ר 16) וויץ שיץ ניץ 17) בליץ קריץ שפריץ טראַץ תירוץ אַרץ.

די שלוסן ווי זיי ווערן געשריבן אין ערשטע לעקציע, הייסן: „על־שלוסן", ווייל זיי קומען אוים אויף דער זעלבער זייט פון שטענגעל ווי די „על־אַנפאַנגערס" און אַלע זיינען אויך פון איינע און פון דערזעלבער ריכטונג. (counter-clockwise) (דערפאַר נעמט די „לע" די „על־שלוסן" בלויז דאַן ווען זי ווערט געשריבן פון אויבען אַראָפּ, וואָס איז אויך פון דער זעלבער ריכטונג.) די שלוסן אין דיזע לעקציע הייסען: „ער־שלוסן". ווייל זיי ווערן געשריבן צו דער זייט פון שטענגעל ווי די „ער־אַנפאַנגערס" קומען.

פראזן

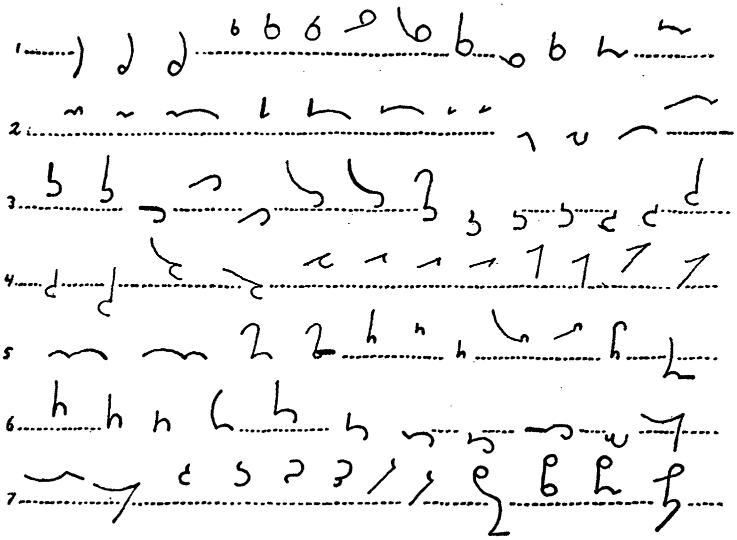

שליסעל

1) אז. אז־עס. אז־עס־איז. וואס־עס. וואס־עס־איז. דאס־עס־איז. און־עס־איז. ציי־עס־איז. וועלכע־עס־איז. אויב־עס איז. ווען־עס־איז. ווען־מען־האט. וואס־מען־האט. 2) מיט־מיר. מיט־איר. מיט־אים. פון־איר. פון־אים. וואס־אים וואס־איר. דאס־איר. האט־שוין. האט־אויך. האט־מען. און־מען־האט. 3) פון־זיך. ווי־זיך. קען־זיך. און־זיך. האט־זיך. צו־זיך. צווישן־זיך. ווערט־זיך זאל־זיך. אויף־זיך. וועט־זיך אויף־אונז. וועט־אונז. ווי־אונז. 4)ווען־אונז. וואלט־אונז. צו־אונז. ביי־אונז. און־אונז. און־ניט. און־וואס, און־דאס, און־ווי. און־וועלכע. און־די. אין־דעם. 5) מען־מעג. מעג־מען. ווערט־מען, 8) ווער־עס־קען ווי־מיר וואס־מיר ווען־מיר צו־מיר און־מיר ווייל־מיר אז־מען־קאן. 6) ווי־קומט. וועלכע־קומט. ווען־קומט. נעמט־מען. ווי־מען זאל. ווען־מען־זאל. אויב־מען־זאל. זאל־מען־זיך. קען־מען־זיך. אבער־אויך איך־וואלט 7) איך־בין. איך־דארף. ניט־אונז. ניט־זיך. זיך־ניט. זיך־ארויס. ניט־די. ניט־דעם. אזוי־צו־זאגן. אזוי־ווי־עס־איז. אזוי־ווי־מען־האט א.א.וו.

10טע לעקציע

צועפטן

צוזאמענגעשריבענע ענדע פערטל טייל

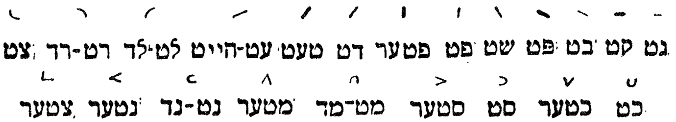

איבונגען צום שרייבען

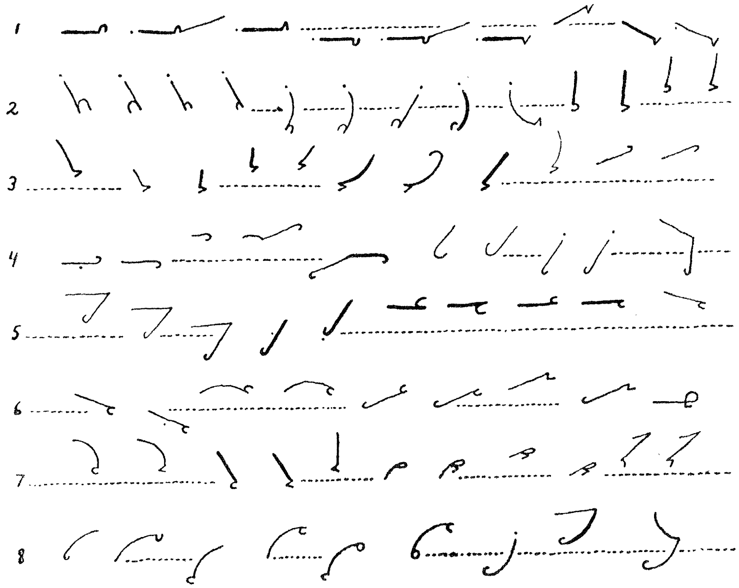

שליסעל

1) פארקעמט־ע־ר פארקאכט־ע־ר ערכער פאכטער אבאכטער 2) פארשעמ־ער פארשעמט־ער פארזאמט ער פארדאמטער פארסם׳טער פרצאמטער פעסט־ער וויכט־ער 3) שיסטער שענסטער פענסטער פינסטער דינסטער שוועסטער שוורסטער טייסטער זיסטער איסט־ער 4) גייסט־ער גינסטער מיניכטער ארקעסטער דעד־ער פארדאכט־ער באוואכט־ער 5) גערדיכטער גערעכטער גערדאכטער טאכטער טעכטערלעך קום־ער קינדער בינדער 6) בענדער באנדער מינט־ער עלענט־ער איצטער עלטצטער געזעצטער 7) רינד־ר שפענד־ער ווינטער לענגס־טער אינגסטער ענגסטער הונדערט־ער 8) ליכט־ער לאנד לענדער אויסלאנד אויסלענדער באשטאנד געשווינד צושטאנד.

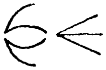 **די „כט״** ᵕ **נאך „שטייענדע״.** **און „ליגענדע״**

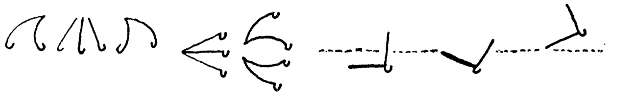

די „סט״ כ **נאך „ליגענדע״,** 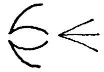 **און „שטייענדע״**

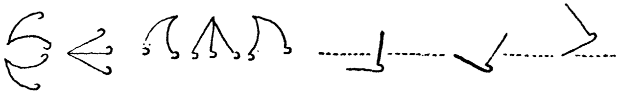

„האלבע״ אדער „צועפטן״ צו שטענגלעך פון איין ריכטונג

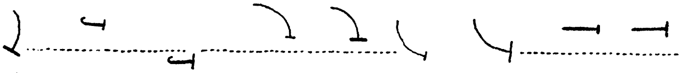

קוסן קוקט צייגן צייגט ריפן ריפט קלאנגן קלינגט זעטן

איבונגען צום שרייבען

1) לעצט לעצטעם לעצטער קריצט פארקירצט־ער פלאץ גגעפלאצטער
2) גלאנץ פארגלאנצט־ער שיצט שפריצט פלאנצט שאצט שפראצט רייצט
3) קלערט פלירט פרירט פוסט־ער פריסטער גייסט־ער בעסטער גרעסטער
4) עלינסער עלסטער גרינסטער איסטער ערנסטער קלינסטער קלענסטער
5) קלויסטער בליסטער פלעסטער פלאסטער וואכט וועכטער טעכטער
6) פייכטער דיכטער ניכטער ריכטער רעכטער שלעכטער פרינט־ער
7) פארברענטער גרינד־ער בלאנדער צינד צענטער עלנטער ארבעט־ער
8) געהרגט־ער פארוועלקטער פארבענקטער פארפאלגטער פארגרעבטער
9) פארקלעפטער פארזארגטער שטריקט שטארקט בלייבט פאבריקאנט
10) אנערקענט באקאנטער פארצווייגט־ז־ר ווילד־ן שילד־ן מעלדען
11) פארשטעלט־ן דולד־ן פארטיילט־ן פאלד־ן פארשפילט־ן שפאלטן
12) זעלטן געצעלטן פאלגענדער ענגלענדער קאנטינענט גרינלאנד
13) גריכענלאנד אירלאנד אומזיסט אומשטאנד אומשטענדען אומבאקאנט.

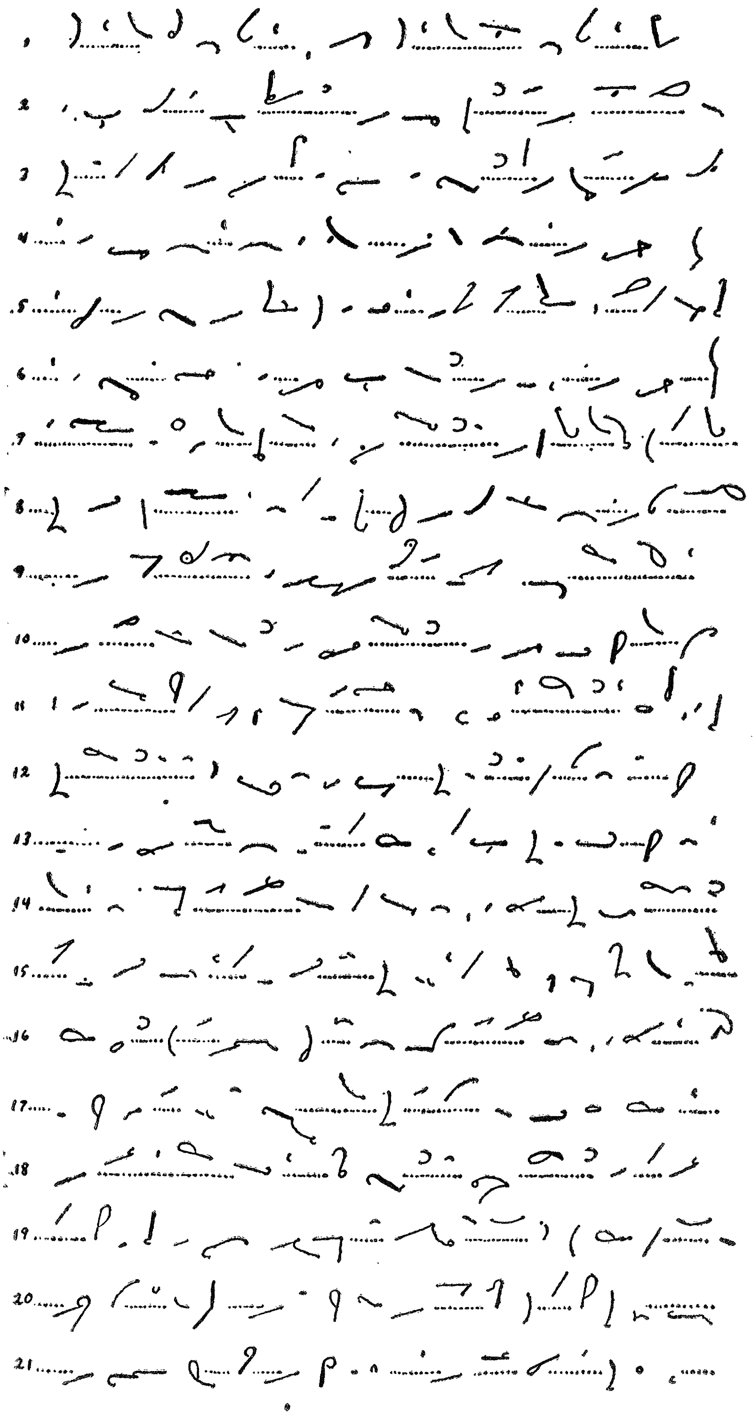

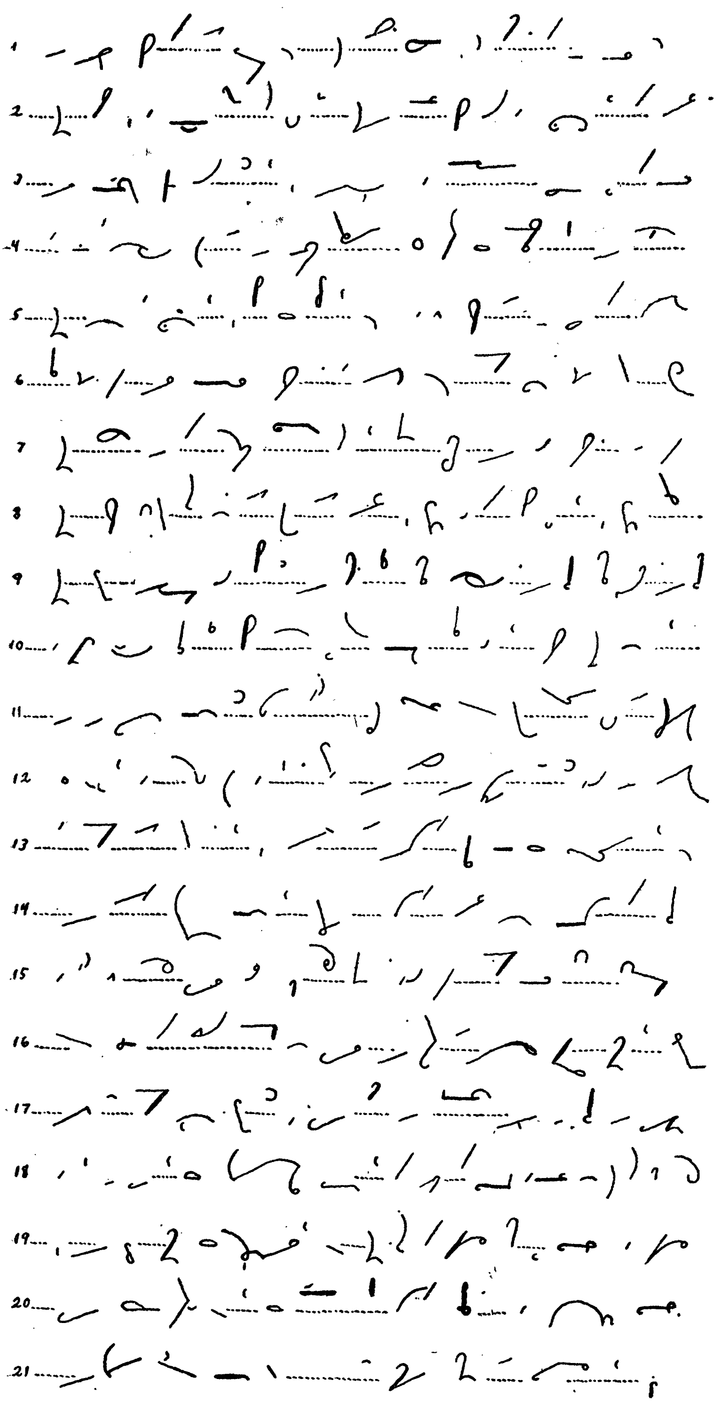

שליסעל פון זייטע 33

1) זיי גיט צו זיס מען זאל דיך ניט אויפעסן זיי ניט צו ביטער מען זאל דיך ניט אויסשפייען 2) דער חזיר שטעלט דאס כשרע פיסעל ארויס· א קאץ וואשט זיך און א גוטער איך בענשט. 3) אז מען גיט דעם טייוועל א האר וויל ער גאר. ער פארעט זיך ווי א צאפ אין א קליין שטעטל. 4) וואס איין קלאפ מאכט ניט מאכט דער צווייטער· א שעהן מיידעל איז א האלבער נדן. 5) וואס טויג א פויער א זייגערל אז ער קען עס ניט אנדרייען, אין דעם שפיגעל זעט איטליכער דעם בעסטן פריינט· 6) וואס דער פריץ איז גרעסער איז ער אלץ קלענער ביי זיך· א גאנצער נאר איז א האלבער נביא. 7) דאס קריגעל גייט אזוי לאנג צום וואסער ביז דער אויער ברעכט זיך אפ א פאלשער שליח צורייסט נאר די שיך 8) אז מען עסט שבת קוגעל איז מען די גאנצע וואך זאט א שווער בייטעל מאכט א לייכט געמיט 9) פאר א גוטע שטיף מוטער שטעהט א גאלדענע שטיל אין גן עדן פארגאסן בלוט רוט ניט· 10) א יונג ביימעל בייגט זיך אן אלטס ברעכט זיך אן אפטער גאסט פאלט צו לאסט 11) ווען איין בלינדער פירט דעם אנדערן פאלן ביידע אין גרוב אריין אהן גאטס ווילן רירט זיך ניט קיין פליג אויף דער וואנט. 12) אז מען בריט זיך אב מיט הייסן בלאזט מען אויפן קאלטן אז מען בעט זיך גוט דא ליגט מען גוט דארט 13) גאט איז אן אלטער קונצען מאכער. נאט גיט די קעלט נאך די קליידער. אז מען גייט גלייך פאלט מען ניט 14) צו וואס מען איז געוויינט אין דער יוגענט ביי דעם בלייבט מען אויף דער עלטער אז מען כאפט בריט מען זיך אב 15) אין די אויגען הייסט געגרעד אונטער די אויגען הייכט געבילט אז מען בעצאלט ניט דעם שענקער פארן בראנפן ווערט מען צוויי מאל שכור 16) געלט האלט זיך נאר אין א גראבן זאק וואס מען מאכט קאליע אין דער יוגענט קען מען אויף דער עלטער ניט פארריכטן· 17) גאט ווארט לאנג און בעצאלט מיט פראצענט צוזאגן און ליב האבן קאסט קיין געלט ניט· 18) א הונט וואס בילט בייסט ניט· ווער עס פארעט זיך מיט סמאלע שמירט זיך איין די הענט 19 די וועלט האט פיינט אז ארעמאן א בעל גאוה מיט עצות ביז איך פארזען נאר געלט דארף איך האבן 20) א דארער לעבט איבער צען פעטע א גוט ווארט ברענגט א גוטן ענטפער אז די וועלט זאגט זאל מען גלויבן 21) א קארגער צאלט טייערער א פוילער געהט מעהר וואס א קינד הערט דאס זאגט עס נאך·

שליסעל פון זייטע 34

1) אן עקשן פאלט תמיד אין דער בלאטע אריין אז איטלעכער קערט פאר זיין טיר איז די גאנצע גאס ריין· 2) אז מען טרעט אויף דער פאטשערע שפרינגט זי אויך צוריק, אז א קינד פאלט שטעלט דער מלאך אונטער די הענט. 3) א כשר'ער פויגעל שטעלט זיך ניט אויף א חזיר·

דער קוגעל געראָט נאָך די געסט 4) דאָס אייגענע מאכל נאָר אין אַ אנדערער שיסעל עס איז ניטו קיין געטרייערס פון אַ מוטער 5) אַז מען מאַכט דאָס מויל ניט אויף פליהט קיין פליג ניט אריין. דער מענש פאַרט און גאָט האַלט די לייצעז 6) ווי עס זיינען דאָ אַסך קעבענס דאָרט איז דאָס עסן רוי גוטע מאַנער זיינען שלעכטע צאָלער 7) אַז מען שמירט אַן די רעדער סקריפּן זיי ניט ווי מען וואַרפט אַ שטיין דאָרט איז ער דאָ. 8) אַז מען פאַרט אום שבת זיצט מען אין דער וואָכן אין דער היים אויף שלום שטעהט די וועלט אָבער ניט אויף שלום שכור 9) אַז מען שלאָגט אַ קאַלטן שטיין פליהט אַרויס אַ הייסער פונק, ווער עס שמייכעלט איז אַ פיינט ווער עס שטראָפט איז אַ פריינט 10) דער תלמיד חכם ווייסט וואָס עס פעלט אים נאָך צו קענען ווי עס שטעהט ניט דאָרט זאָגט מען ניט 11) אין אַן אָרעמאַן קען מען זיך לייכט פאַר־זינדיגען. אַז עס ברענט ביים שכן ביסטו אויך אין סכנה. 12) עס באַצאָלט ניט דער רייכער נאָר דער וואָס איז שולדיג אַ איד אַ למדן גיט זיך שטענדיג אַזעצה. 13) דאָס גוטע און דאָס שלעכטע איז ניט אויף אייביג. אין אַ ליידיגע פאַס קען קיין ברכה ניט אריין. 14) אַ אידישע נשמה קען מען ניט שאַצן, ליידיגע הענט מאַכן קאַליע די ווענט. 15) דער זינדיגער מענש מוז אַלעס אויסשטיין פאַרן רוח'ס וועגן איז שטענדיג דאָ גוטע געסט קומען אומגעבעטענע 16) ביים אויסקערן די שטוב געפינט מען אַלעס אַ שידוך און אַ שמעק טאַבאַק טאָר מען ניט אויסשלאָגן 17) אַ מענש מיט גוטע מאַנירן שלאָגט זיך דורך אַלע טירן אַז אויפ־געקומענער עושר האָט פיינט אַן אַלטן מאַן, 18) דער וואָס האָט אליין ניט קיין נאמנות גלויבט ניט דעם אַנדערן די קרובים דערקענט מען אַז זיי ווערן רייך, 19) אויף אַ שלאַנג טאָר מען קיין רחמנות ניט האָבן, אַז מען פאַרזעצט דעם טלית ווערט נאָך גרעסער דער דלות 20) אַלע געלט שידוכים האָבן ניט קיין קיום. פון לעדיגע פעסער איז דער ליאַרעם גרעבער. 21) אַ נייער בעזים קערט שיין, מיט תורה ווערט מען אין ערגעץ ניט פאַרפאַלן.

ווי אַזוי איז דאָס געשען ?

אמאָל איז געווען אַ חכם. האָט ער זיך פאַרשילדיגט אין עפּעס. האָט מען אים געמשפט און אַרויסגעטראָגן אַזאַ פסק־דין: מען וועט אריינלעגן אין אַ קעסטעלע צוויי צעטעלעך, אויף איינעם וועט מען אָנשרייבן „לעבן" און אויפן אַנדערן „טויט". ווען ער וועט אַרויסציען דאָס ערשטע וועט מען אים לאָזן לעבן, אויב דאָס צווייטע, וועט מען אים טויטן.

איז אָבער דער וואָס האָט געדאַרפט אריינלעגן די צעטעלעך געווען אַ שונא פון דעם פאַרמשפטן. האָט ער אויףביידע צעטעלעך אויפגעשריבן „טויט".

דערפון האט זיך דערוואוסט א פריינט פון דעם פארמשפטן און האט עם אים דערציילט און געווארנט. ער האט אים אבער געבעטען ניט צו דערציילן די זאך אפן פאר אלעמען, וויל מען קאן זיך נאך דערוויסן, ווער עם האט אים אויסגעזאגט דעם סוד, און דעמאלט קאן דאס אים שאדן.

דער סוף איז געווען אז דער פארמשפטער האט ארויסגעצויגן איין צעטעלע און מען האט אים געלאזט לעבען. ווי אזוי האט דאס געקענט געשען?

„ ענטפער:

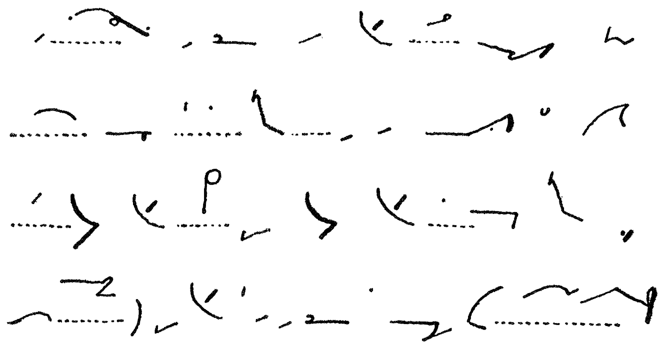

1) דער הונט און דער וואלף

א הונט האט זיך געיאגט נאך א וואלף. אט האב איך דאס פלינקע פיסלאך! אט האב איך דאס כוח! האט זיך בארימט אויפן קול דער הונט. דער וואלף איז שוואכער פאר מיר, דעריבער אנטלויפט ער פאר מיר! דאן האט זיך דער וואלף אומגעקערט צום הונט און געזאגט: פאר דיר הינטעל וואלט איך קנאפ וואס מורא געהאט, נאר הינטער דיר לויפט דער באלעבאס דיינער.

2) די קוואקע און די שוואלב

א קוואקע האט געפונען אייער פון א שלאנג און האט זיך געזעצט אויף זיי. וואס טוסטו, שוטה, האט געזאגט צו דער קוואקע א שוואלב. ווי נאר די שלאנגען וועלן זיך אויספיקען פון די אייער, וועלן זיי דאך די די ערשטע איינבייסען.

3) דער פויער און דער לייב

צו א פויער אין הויף איז אריינגעלאפען א לייב. דו וועסט שוין פון מיינע הענט ניט ארויס, האט געטראכט דער פויער און פארהאקט דעם טויער, דער לייב איז אוועק און דער פויער האט געוויינט מיט ביטערע טויער. דער לייב האט צושטיקט די שעפסן און גענומען זיך צו די אקסן. ווי איז מיר! האט גענומען דער פויער דאוונען און צוריק געעפענט דעם טרערן. רעכט אויף דיר! האט דאן געזאגט זיין ווייב, וואס האסטו פאר־שפארט דעם לייב, אז דו דארפסט ציטערן פאר אים פון וויטען.

4) דער וואָלף און די פאַסטוכער

א וואָלף האָט אַמאָל דערזען ווי עטליכע פאַסטעכער זיצען אין אַביידעל און עסן אַ שעפּס. איז ער צו זיי צוגעגאַנגען און אַזוי געזאָגט: ברידערלעך, איך שטעל זיך פאָר וואָס פאַר אַ ליאַרעם איר וואָלט דאָס אָנגעמאַכט ווען איך אַשטיינער וואָלט געטאָן דאָס וואָס איר טוט!

5) דער קאַמאַר און דער אָקס

אויף די הערנער פון אַן אָקס האָט זיך אַוועקגעזעצט אַ קאַמאַר, איז זיך דאָרט געזעסן אַ ווײַלע און עס האָט זיך אים פאַרוואָלט אַוועקפליהען.

אפשר איז דיר ניט אָנגענעם וואָס איך פלי אַוועק פון דיר? האָט געפרעגט דער קאַמאַר ביים אָקס. איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, האָט געענטפערט דער אָקס, ניט איך האָב באַמערקט ווי דו ביסט געקומען, נים איך וועל זען ווי דו וועסט אַוועקפליהען.

6) דער לייב און דער בער

א לייב מיט אַ בער האָבען געפאַנגען אַ הירשעלע און גענומען זיך רייסן צוליב אים. קיינער פון זיי האָט דעם חבר זיינעם גאָרנישט ניט געוואָלט איינטיילן, און עס האָבן זיך אָנגעהויבן שיטן קלעפּ ווי האָגל, ביידע זיינען געבליבען אָהן כוחות, און האָבן זיך צוגעלייגט אויף אַ ווײַלע אָפּכאַפּן דעם אָטעם. דערווייל איז פאַרבייגעלאָפן אַ פוקס. דערזען אַז זיי ליגן ביידע אָפּגעשוואַכטע, האָט ער זיך אונטערגעגנבעט צו זיי, געכאַפּט דעם הירשעלע און געמאַכט פוס. דער לייב מיטן בער האָבן געזען דעם גנב, זיי האָבן אים אָבער גאָרנישט געקאָנט טאָן. ווי אומגליקליך מיר זיינען, האָבן זיי געזאָגט איינער צום אַנדערן, אַזוי פיל כוחות אַוועקגעלעגט, אַזוי געריסן זיך און פאַר וועמען? פאַרן פוקס.

7) דער הונט און דער וואָלף

א הונט איז געשטאַנען לעבן אַ שטאַל. איז צוגעלאָפן צו אים אַ וואָלף און האָט אים געוואָלט אויפעסן. טשעפּע מיך ניט, וועלוועלע! האָט זיך דער הונט אָנגעהויבן צו בעטן, איך בין איצטער זעהר מאָגער, וואַרט בעסער אָפּ אַ ביסל, ביי די באַלעבאַטים מיינע דאַרף אין גיכן זיין אַ חתונה. וועל איך זיך דאָרט גוט אָנעסן און ווערן פעט, דאַן וועסטו פון מיר טאַקע הנאה האָבן! דער וואָלף האָט זיך צוגעהערט צום הונטס רייד און איז אַוועקגעגאַנגען.

אין עטליכע טעג אַרום איז ער ווידער געקומען אויפן אַלטן אָרט און זעט ווי דער הונט ליגט אויפן דאַך. נו, וואָס? דו האָסט שוין פאַרגעסן וואָס מיר האָבן אָפּגערעדט? האָט ער אָנגעהויבן צו שרייען צום הונט. ר' וועלוועל! רופט זיך אָפּ צו אים דער הונט, ווייטער, אַז דו וועסט מיך געפינען שלאָפענדיג לעבן שטאַל, וואַרט ניט אויף קיין חתונות.

8) דער לייב און דער אייזעל

א לייב האט זיך באפריינדעט מיט אן אייזל און זיי זיינעןביידע אוועק אויף געיעג. קומען צו א הייל וואו עס זיינען געווען ווילדע ציגן. דער אייזל איז אריין אין הייל און האט געמאכט אזא ליארעם, אז די ציגן זיינען אלע ניט טוים ניט לעבדיג תיכף ארויסגעלאפן פון דער הייל. דער לייב איז געשטאנען ביים ארויסגאנג און האט זיי אלעמען איבערגענומען אין זיינע לאפעס.

נו, וואס זאגסטו? איך האב גוט געארבעט? האט געפרעגט דער אייזל ארויסגייענדיג פון הייל. גלויב מיר, האט אים דער לייב געענטפערט, איך אליין וואלט זיך אויך דערשראקן פאר דיר, ווען איך זאל ניט וויסן אז דו ביסט אן אייזל.

9) דער וואלף און דער פערד

א וואלף האט געפינען אויף א פעלד א גארב גערשטען. אזוי ווי עסן דאס קען ער ניט, האט ער דאס ניט גערירט און זיך אוועק ווייטער.

בעגעגנט ער אויפן וועג א פערד. קום מיט מיר, רופט ער זיך אפ צום פערד מיט א שמחה, איך האב געפינען א גארב גערשטען און האב עס איבערגעלאזן פאר דיר. איך האב זעהר ליב צו זען ווי דו קנאקסט ביים עסן מיט די ציין. מיין פריינט, האט אים דאס פערדל געענטפערט אויף דעם: ווען וועלף וואלטן געגעסן גערשטען, וואלסטו קיינמאל אזוי גוט ניט געווען און וואלסט זיך גאר אזא פארגעניגען ניט אנגעטאן.

10) די שוואלב און די שלאנג

א שוואלב האט זיך געמאכט א נעסט אין דער געבידע פון געריכט און אויסגעזעסן דארט אין דעם נעסט קינדערלעך. איז געקומען א שלאנג און האט אויפגעגעסן די יונגינקע פייגעלעך. אז די שוואלב איז געקומען א היים און געפונען א ליידיקן נעסט, האט זי זיך ביטער פאנאנדערגעוויינט. האט זי א חברטע גענומען טרייסטן: דו ביסט ניט איינע, א סך מאמעס האבן פארלוירן זייערע קינדער. מיין צרה איז נאך גרעסער ווי אלעמענס, האט די שוואלב געענטפערט, מען האט מיר שלעכטס געטאן דארט וואו די באעוולטע געפינען אמת און יושר.

דער פויער און זיינע זין

פארן טויט האט א פויער צוגערופן צו זיך זיינע זין און געזאגט צו זיי אזוי: קינדערלעך, איך שטארב אוועק! זוכט נאך מיין טויט ביי מיר אין וויינגארטן וועט איר דארט עפעס געפינען! מסתמא האט ער דארט פארגראבן אן אוצר! האבן געטראכט די זין. זיי האבן פאנאנדערגעגראבן דעם גאנצן וויינגארטן, נאר קיין אוצר דארט ניט געפינען. דערפאר אבער האט זיי די ארבעט געבראכט גרויסע נוצן: די ערד איז זעהר גוט באארבעט געווארן און עס איז געווען א געוועקס א סך א גרעסערע ווי פריער.

12) דער מענטש און דער לייב

א מענטש מיט א לייב זיינען געגאנגען אין וועג און איינער פאר

דעם אנדערן זיך בארימט מיטן כוח. אונטערוועגס טרעפן זיי א שטיינערנע סטאטוע וואס שטעלט פאר מיט זיך ווי אזוי א מענטש שטיקט א לייב. דאס איז דער בעסטער בעוויז אז מיר זיינען שטארקער פאר אייך. פארגעס ניט מיין פריינד – האט דער לייב אויף דעם געענטפערט – אז די סטאטוע האט געמאכט א מענטש, ווען לייבן וואלטן געקענט אויסהאקן סטאטועס, וואלטן דאן פיל פון אייערע לייט געלעגן אונטער די לייבישע לאפעס.

13) די מאלפע און צעוס

צעוס האט אמאל צענויפגערופן אלע חיות און געוואלט שענקען א מתנה דער מוטער וואס וועט האבן דאס שענסטע קינד. צווישן די געקומענע איז אויך געווען די מאלפע. זי האט שטארק צוגעדריקט צו דער ברוסט איר הויל העסלעך קינד. די געטער האבן זי באגעגנט מיט א געלעכטער.

איך וויים ניט צי איך וועל באקומען די מתנה – האט די מאלפע געזאגט – ביי מיר אבער איז מיין קינד שענער פאר אלע.

14) אן אייזל א בעל-גאווה

איינער האט געפירט אויף אן אייזל א סטאטוע פון א גאט. אין וועג האבן זיך די פארבייגייער געבוקט צום הייליקן געשטאלט. געווים בוקן זיי זיך צו מיר – האט געטראכט דער אייזל. ער איז געווארן גרוים ביי זיך און ניט געוואלט זיך רירן פון ארט. דער אנטרייבער האט פארשטאנען די געשיכטע. ער האט מכבד געווען דעם אייזל מיטן שטעקן און זיך אנגערופן: א דו נארישער קאפ – מער פעלט ניט מען זאל זיך נאך צו דיר בוקן.

15) די אדלערין און די פיקסין

אן אדלערין מיט א פיקסין האבן זיך באפריינדעט און זיך באזעצט נאענט איינע פון דער אנדערער. די אדלערין האט אויסגעבריט אירע קינדער אויף די צווייגן פון א הויכן בוים און די פיקסין איז א קוסט ביי די ווארצלען פון דעם בוים. איינמאל איז די פיקסין אוועק אין וואלד ארויין נאך שפייז. די הונגעריקע אדלערין איז אראפגעפלויגן צום קוסט, געכאפט די פיקסעלעך און געמאכט א סעודה פאר זיך מיט אירע קענדער. באלד איז געקומען די פיקסין און דערזען דעם אומגליק. העלפן זיך אבער האט זי ניט געקאנט. נקמה נעהמען אויך ניט. האט זי זיך געשטעלט פון ער וויטן און געשאלטן. אינגיכן אבער האט דער פאלשער שכן באקומען א פסק. אין פעלד האבן מענטשען געבראכט פאר א קרבן א ציג, די אדלערין איז אראפגעפלויגען און האט ארויסגעכאפט א שטיק פלייש פון דעם קרבן און צוזאמען מיט א ברענענדיקן קויל געבראכט עס צו זיך אין דער נעסט אריין. דער ווינט האט פאנגדערגעבלאזן די פונקען און א פייער האט ארומגעכאפט די גאנצע נעסט. די קליינע אדלערלעך האבן זיך אפגעסמאליעט און זיינען אראפגעפאלן אויף דער ערד. דא איז צוגעלאפן די פיקסין און האט זיי אלע אויפגעגעסן פאר די אדלערין אין די אויגן.

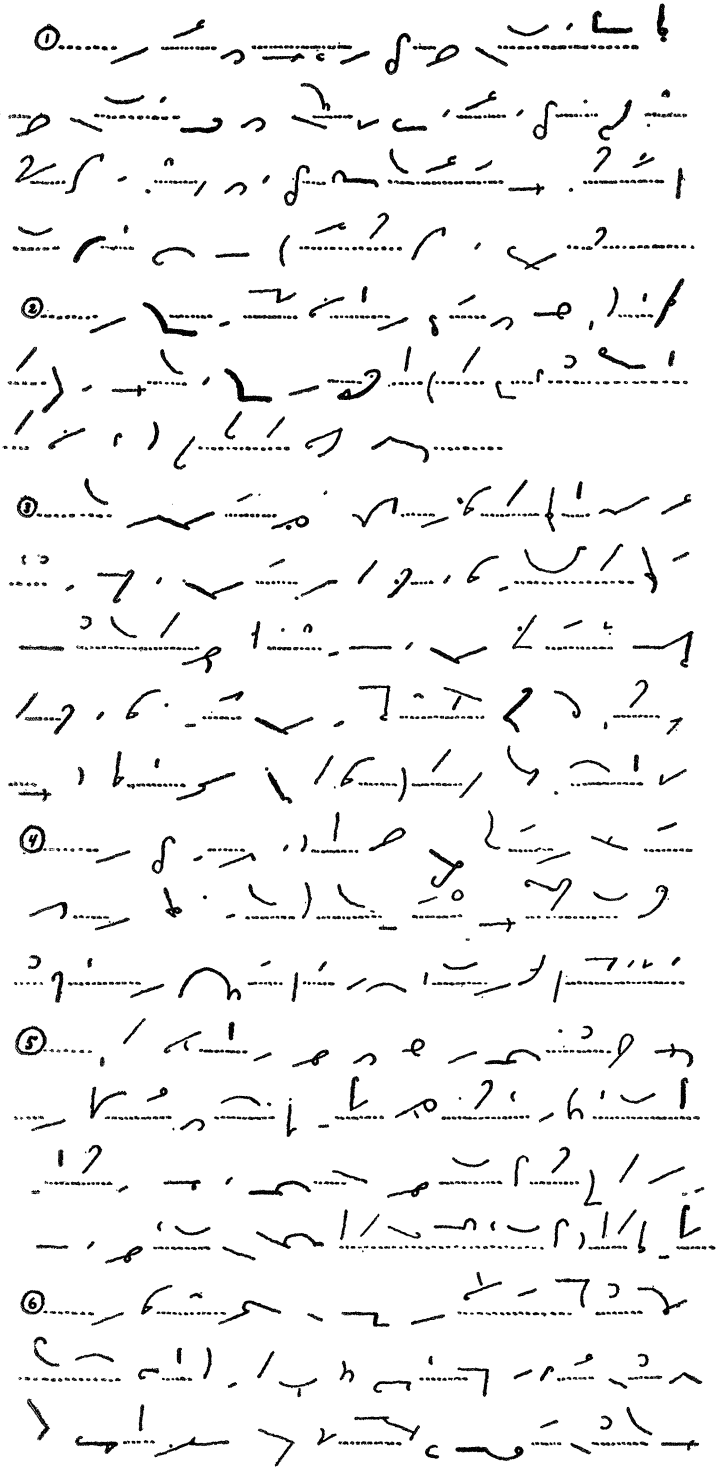

(10)

(11)

(12)

(13)

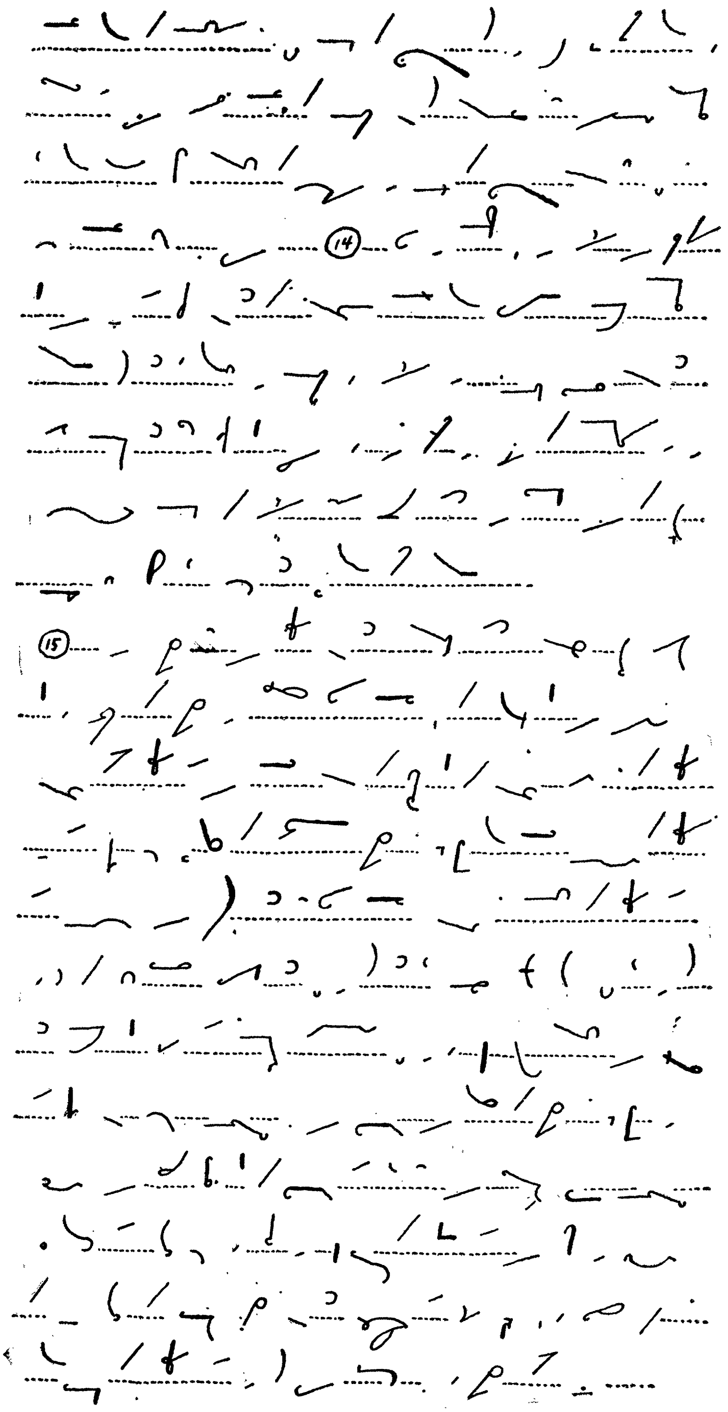

בריוו — 1

18 הארטפארד סטריט,
ניו הייווען, קאנעקטיקוט.
27־טען אפריל, 1937.

מר. דזשארדזש אייבערהעמס.
ניו יארק.
חשובער פריינט:

די „אנשי חסד" געמיינדע פון אונזער שטאט האט באשלאסן צו עפענען א שולע, וואו אידישע קינדער זאלען אונטעררריכטעט ווערן אין העברעאיש, און מיר נויטיגען זיך איצט אין א מענשען וואס זאל פארנעמען די שטעלע פון א לערער.

אזוי ווי ביי אייך אין ניו יארק געפינען זיך געניג קענער פון העברעאיש, וואס זיינען פעהיג צו אונטעררריכטען, בעטען מיר אייך אין נאמען פון אונזער געמיינדע אונז צו רעקאמענדירן א מענשען וואס איז פעהיג אנצופירן מיט א העברעאישער שולע, און וועלכער בעזיצט אויך די ענגלישע שפראך. מיר זיינען וויליג צו צאלן א געהאלט פון 150 דאלאר א חודש.

האפענדיג אז איר וועט מיר ענטשולדיגן פאר דער באמיהונג, פאר בלייב איך

מיט פריינטליכן גרוס,

איזידאר לעווין.

בריוו — 2

מר. איזידאר לעווין:
חשובער פריינט:

אלס ענטפער אויף אייער בריוו פון דעם 27־טען אפריל, האב איך דעם פארגעניגען אייך צו מעלדען, אז איך קען אייך רעקאמענדירן איינעם וועלכער פאסט זיך פאר דער שטעלע וועלכע איר לעגט פאר. ער איז א גוטער קענער פון העברעאיש, בעזיצט אויך די ענגלישע שפראך. ער איז א פעהיגער פעדאגאג, אינטעליגענט, און בעזיצט א פיינעם כאראקטער. ער איז גרייט צו פאהרן צו אייך אפילו אויף א פראבע, אויב איר וועט באצאלן זיינע רייזע קאסטען. אויף אייער איינלאדונג וועט ער גלייך קומען, און וועט אייך מיטברענגען א געשריבענע רעקאמענדאציע.

מיט אכטונג,

דזשארדזש אייבראהעמס.

בריוו — 3

מר. דזשארדזש אייבראהעמס,
חשובער פריינט:

מיר זיינען אייך זעהר דאנקבאר פאר אייער פריינטליכער באמיהונג וועגן אונזער שולע. מיר שעצן זעהר שטארק אייער רעקאמענדאציע.

ביינעלענט וועט איר געפינען א געלט-אנווייזונג אויף דער סומע פון 50 דאל., וואס וועט, ווי מיר גלויבען, זיין גענוג צו דעקען די רייזע־קאסטען פון דעם לערער וואס איר רעקאמענדירט אונז. זאל ער ארויספארן אזוי גיך ווי נאר מעגליך, ווייל מיר דארפען גלייך צוטרעטען צו דער ארבעט. איר וועט אויך זיין אזוי פריינטליך און אים מיטגעבען א רעקאמענדאציע־בריוו.

מיט דרך ארץ,

איזידאר לעווין.

בריוו — 4

מר. איזידאר לעווין.

חשובער פריינט:

דער פערזאן וועלכער וועט אייך איבערגעבען מיין בריוו, איז מר. שלמה פינקעלשטיין, ער איז דער לערער וועלכען איך האב אייך רעקאמענדירט אין מיינע בריוו. ער איז א גוטער העברעער, און א זעהר פאראנטווארטליכער מענש, און איך צווייפעל ניט אז ער וועט אויף א געוויסנהאפטען אופן דערפילען זיין פליכט אלס לערער, און אז די גאנצע געמיינדע אייערע וועט זיכער זיין צופרידען מיט זיין ארבעט.

האפענדיג אז איר וועט אים געבען א פריינטליכע אויפנאמע, און אויך די נויטיגע קאאפעראציע, פארבלייב איך

מיט אכטונג,

דזשאדזש אייבראהעמס

בריוו — 5

מר. מאקס שטיינבערג, 635 וועבסטער עוועניו, ניו יארק.

חשובער פריינט:

אין פארלויף פון די קומענדע צוויי טעג דארף איך נייטיג האבען די קליינע סומע פון 125 דאלאר, אום צו זיין אומשטאנד צו דערפילען מיינע פארפליכטונגען צו מר. גרין און קאמפאני. דער צוטרוי פון דער דאזיגער פירמע איז פאר מיר זעהר וויכטיג, ווייל מיינע גאנצע ביזנעס הענגט אפ פון זיי. איר וועט מיר דערמיט טון א גרויסע טובה, ווען איר וועט מיר ארויסהעלפען מיט דער דאזיקער סומע פאר זעקס וואכען צייט.

זייט אזוי גוט און ענטפערט מיר באלד.

אייער פריינט,

וויקטאר מינדלען.

בריוו — 6

הילמאן ברידער, פאסט אפיס באקס 116, וואוסטער מאסס.

מיינע פריינט:

איך וויל ציהען אייער אויפמערקזאמקייט אויף דעם פאקט, אז איר האט נאך ביז איצט ניט באזארגט מיין באשטעלונג פון דעם 1־טען פון היינטיגען מאנאט. איך פארליר יעדן טאג קאסטומער דורך דעם, ווייל דער ארטיקעל ווערט זעהר שטארק געפאדערט אין מיינע ביזנעס.

איך קען אויף קיין פאל ניט פארשטעהן אט די נאכלעסיגקייט, און איך מוז אייך בעטען אז איר זאלט מיר גלייך שיקען די ווארע; אויב ניט וועל איך זיין געצוואונגען זי צו באשטעלען ערגעץ אנדערש.

מיט אכטונג, אייער

ס. וויינטרויב.

בריוו — 7

מר. הערים פישביין, נוארק, נ. דזש.

חשובער פריינט:

מיר בעטען אייך זעהר צו ענטשולדיגען אונזער פארציהען. אזוי ווי מיר האבן ניט געהאט ביי אונז געוויסע ארטיקלען, וועלכע געפינען זיך אין אייער באשטעלונג, זיינען מיר געצוואונגען געווען צו ווארטען ביז זיי וועלן אנקומען פון דער פאבריק. דאס איז געווען די אורזאך פון דער פארשפעטיגונג.

מיר פארבלייבען מיט אכטונג,

בערנשטיין, גרינבלאט און קאמפ.

בריוו — 8

מאיר דזשייקאבסאן.

חשובער פריינט:

מיר האבען פאר אונז אייער בריף, פון דעם 27-טען פון דיזען מאנאט, צוזאמען מיט אונזער רעכענונג. מיר באדויערן וואס מיר זיינען געצוואונגען אייך צו מעלדען, אז דער רעכענונג שטימט ניט מיט אונזער ביך, ווייל דער באלאנס אויף אונזער זייט בעטרעפט 325 דאלאר אנשטאט 245 דאלאר.

מיר בעטען אייך אלזא אז איר זאלט איבערזען די רעכענונג, און אונז דעריבער באלט צו וויסען געבען.

מיט אכטונג,

שלמה פיוועלזאן.

בריוו — 9

אברהם טענענבוים.

געעהרטער פריינט:

אזוי ווי איך האב צו צאלען אן אומדערווארטעטע רעכענונג, און איך בין דיזען אויגענבליק קורץ אין געלט, נעם איך מיר די פריהייט אייך צו באמיהען וועגען דעם קליינעם באלאנס וואס איר זייט מיר שולדיג לויט אונזער רעכענונג. ווען עס איז אייך אומבאקוועם מיר צו געבען די גאנצע סומע, וועל איך זיין צופרידען מיט א טייל דערפון. דערווארטענדיג אייער ענטפער פארבלייב איך

מיט גרויס רעספעקט,

סעם גאלדבערג.

די 7 נאָכזילבע פּאָזיציעס

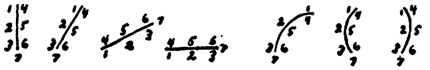

1 פּנים 2 האַרץ 3 קני 4 נאַקן 5 רוקן 6 פּוס 7 פּוסטראַט

אויב מען ווייסט וואו די האַרץ פּאָזיציע קען מען לייכט פאַרשטעהן די אנדערע פּאָזיציעס. די האַרץ פּאָזיציע איז שטענדיג אין מיטן פון שטענגעל צו די זייט וואו די „ער" אַנפאַנגער קומט אויס. סיי נאָך גלייכע און סיי נאָך קורסיווע. יעדע פון די 7 פּאָזיציעס פאַרצייכנט אַ אנדער נאָכזילבע. מיט פּערטעל „דע" ווערן די נאָכזילבען געלעזען ווי פאָלגט:
1 דירט 2 דער 3 דיגער 4 דים 5 דעל 6 דינג 7 דיג

די „צימנאַפטן" ד.ה. די צוזעצונג פון „ים" נאָך פּערטעל טייל ווערן געשריבן אין נאַקן פּאָזיציע, און קומען פאַר מערסטענס אין העברע-אישע ווערטער. די „צירטנאַפטן" אָדער „פּנים'ער" ווערן באַהאַנדעלט אין 18-טער לעקציע. די „צערנאַפטן" אָדער „הערצער" אין 11-טער לעקציע. די „צעלנאַפטן" אָדער „רוקענס" אין 12-טער לעקציע.

איבונגען נומער 11

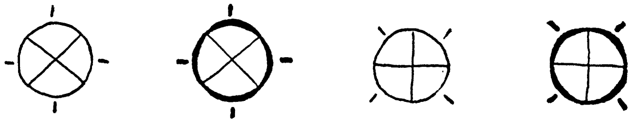

11טע לעקציע

הערצער

דערווער שער בער גער הערט שטער זער רער מער כער צער נער לער

די „דער" אין הארץ פּאָזיציע נאָך אַלע שטענגלעך.

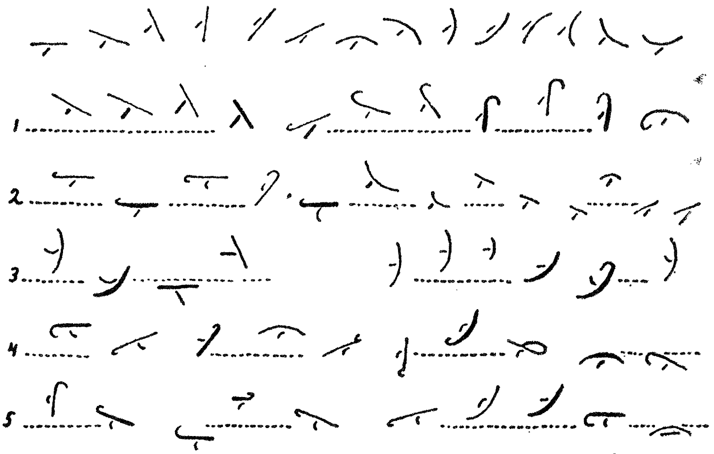

לעזט וואָקאַל „יי" און ענדע אנשטאט „ע".

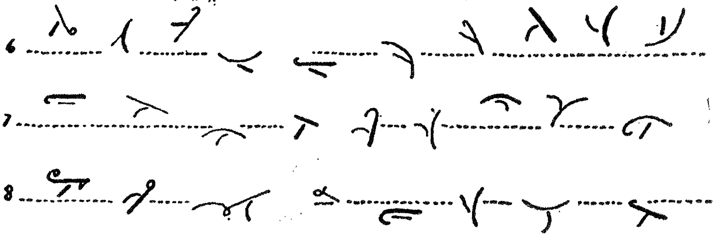

שליסעל

1) ביטער ביטערע שיטערע שפּעטערע עלטערע בילדער שילדער פעלדער ווילדער פּערטער מערדער 2) גלידער קליידער גרינער דערנער קלענערע ציטער צענטער בינדער בענדער באַנדער מונטער אַנדער־ע 3) זיכערע שוואַכערע כשר'ע שכור'ע זעגער זיגער זינגער שווענער שוואַרצער זעצער 4) קירצער הערצער טרעגער מילער הענדלער וואַנדלער שווינדלער בעטלער שמאָלער באָרדער 5 ווילנער פלענער קאַלנער קינסטלער ברענער ערנער שטילער שוויגער קערנער מאַגערע 6) שיסטעריי שניידעריי דרוקעריי האַפּעריי קלאַפּעריי רויבעריי שרייבעריי שפּילעריי שניצעריי שטיפעריי 7) קריגעריי בילעריי מאַלעריי פּייגטעריי פאַרמעריי נאַרעריי שמירעריי לערעריי מערדעריי 8) סקולפּטעריי סטאָלעריי מאַשינעריי אויס־ברענגעריי קאַרגעריי נאַשעריי חזיריי פּלוידעריי.

12טע לעקציע

רוקענם

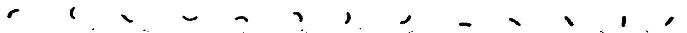

דעל וועל שעל בעל געל שטעל זעל רעל מעל כעל צעל נעל לעל

די „דעל" אין רוקן פּאָזיציע. נאָך אלע שטענגלעך.

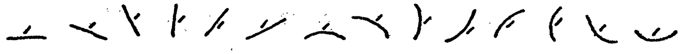

איבונגען נומער 44

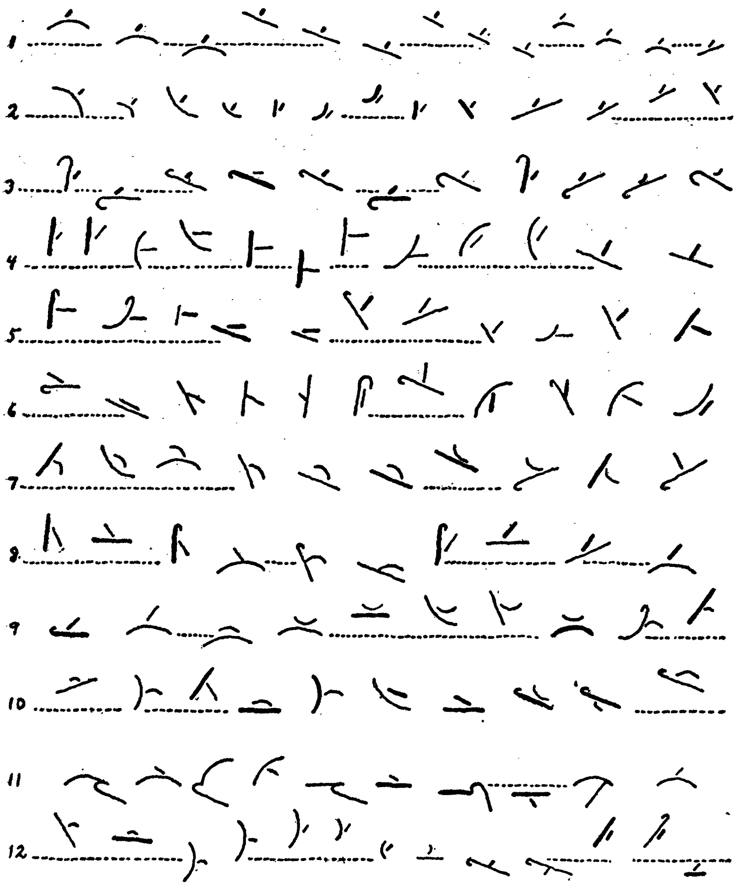

שליסעל

1 מיטל מעטל מאַטל ביטול בעטל באַטל בינטל בענדל באַנדל מינדל מענדל מאַנדל האַנדל 2) רעדל רענדל צעטל צענטל ווענטל שטיינדל שווינדל פענדל שפּענדל עטל הענטל הינטל שפּינדל 3) ווערטל גאַרטל בלעטל פּרעגל ברעטל קאַרטל בערדל פּערטל ערטל בערשטל 4) פידל־ע נעגעלע ציגעלע פייגעלע פויגעלע וועגעלע שטייגעלע לידעלע נידעלע

בעטעלע בייטעלע 5) פליגעלע שטריקעלע ווינקעלע פעקעלע בענ־
קעלע שליטעלע היטעלע שיינדעלע שטענגעלע שייטעלע טעפ־
עלע 7) טירעלע צירעלע מירעלע שערעלע בערעלע
פערעלע פיצעלע הערצעלע טעצעלע הערשעלע גריבעלע בעבעלע שייבעלע
ווייבעלע ווייבער וועלוועלע בריוועלע לעפעלע שרייפעלע לייבלע שטעטעלע
9) פישעלע קישעלע פלעשעלע משה'לע שלמה'לע בוימעלע פריידעלע
גיטעלע עטעלע מאַטעלע 10) קליידעלע מיידעלע מאַמעלע מאכל'ע
קיבעלע ציבעלע שיבעלע שמייבעלע שטריימעלע טומל 11) הימל זעמעלע
טישעלע קעמעלע סעמעלע צעפעלע קעפעלע פלעצעלע פלעצער בלימעלע

13טע לעקציע

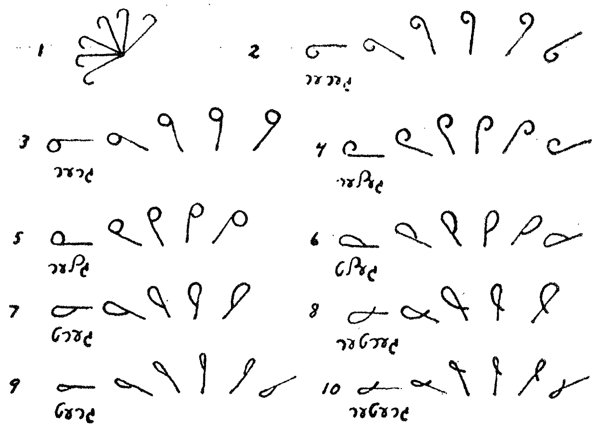

איבונגען צום שרייבן

1) ברי בריט בלו בלוט 2) שריט שרייט פרט 3) טריט שטרייט טראַט
4) ברויט ברעט־ער 5) אַל־ט־ער 6) עלטער ערט־ער 7) וואַר־ט געוואַרט
8) גלאַט גאַלט געלט 9) פירט שפירט שמירט 10) בעשווערט בעשערט
בעגערט 11) פאַרבעסערט פאַרגרעסערט פאַרברידערט 12) שילדערט
שליידערט פאַרביטערט 13) קאַלט־ער פאַרקערטער 14) דריטער פאַרדרייטער
פאַרטרעטער 15) דאַר־ער זייערער 16) שווערער פירער פריער 17) קילער
קלער טרער 18) פוילער פילער פליער 19) שלייער שילער כשר'ער
20) אירער העלער געלערנטער 21) דאלער איידעלער טאַלעראַנט 22) ישנעלער
קעלער טעלער 23) מערער טייערער 24) טרויער בעסערער
גרעסערער אַנדערער 25) ציטער פאַדערט פאַרמאַטערט 26) פאַרגליווערט
פאַרשמעלערט פאַרגעטערט 27) אַקערט שילדערער לויטערער 28) אויס־
שפּערכעז אויסבלאַזז אויסטרעטז 29) אויסבראַטז אויסקלאַפז אויסשפּרייטז
30) אויסקריצן אויספּרואווען אויסשפּריצען 31) אויספּלאַצן אויסגלאַנצן
אויסבלייכן.

„אויס״ פאַר די אָנפאַנגערס

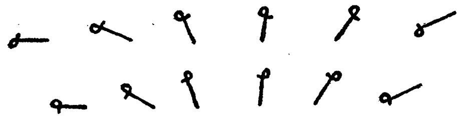

אויסדריקן אויספרעגן אויסשליסן אויסגלייכן אויסקריכן

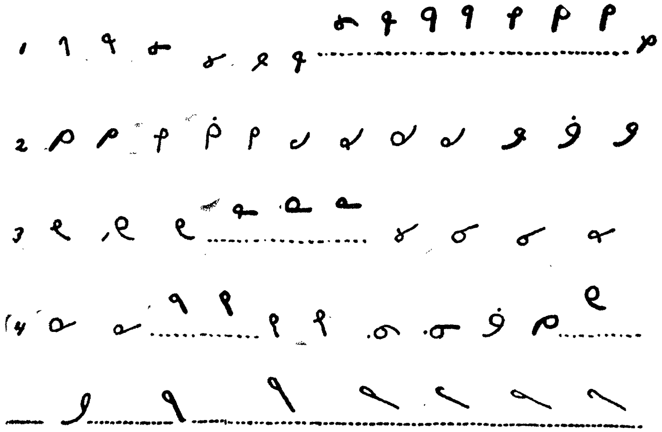

ברי בריט בלי בליט שריט שפרייט שטרייט

שליסעל

1) שערן אויסשערן אויסקערן אויסהאַרן אויסדאַרן אויספאַרן אויסשמירן אויספירן פירונג אויספירונג אויספילן פילונג אויספילינג אויסטיילן 2) טיילונג אויסטיילונג אויסוועלן פאַרווײלונג אויסוועלונג שטעלן אויסשטעלן שטעלונג אויסשטעלונג אויסשווערן פאַרשווערונג.

14טע לעקציע

צונגנאפטן

די „צונגנאפטן” ווי די „טער” פינטלעך ווערן געשריבן אין פוס־פאזיציע.

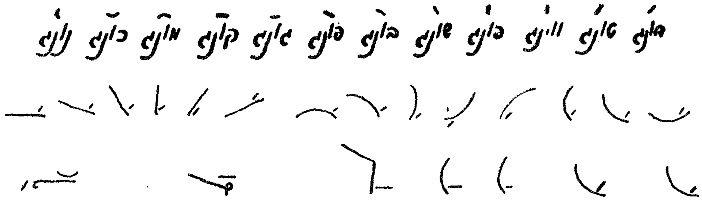

ציטונג ־ען נייגונג־ען באוועגונגען באשעפטיגונגען דערגרייכונגען

איבונגען צום שרייבען

1) מיטעל מיטינג צעטעל ציטונג שטעטעל בעשטעטונג ווערטעל ערוואַרטונג
2)בינטעל פאַרבינדונג פינטעל פעדינג פענדעל ערפינדונג קלײדעל
3) באקליידונג לידעל איינלאַדונג עטעל האַלטונג וועלדעל פאַרוואַטונג
4) הענטעל ענדונג ווירקונג בעמערקונג שטרעבונג איבערציינונג
5) איבערראַשונג פאַרצאַמונג פאַרשעמונג פאַרקרימונג שטימונג פאַרקלעמונג
6) פאַרזאַמונג בילדונג ווענדונג אויפרעגונג שפאַלטונג שאַפונג רעטונג
7) באַראַטונג אויסשטאַטונג אויספאַרשונג אויסציכנונג פעלשונג
8) פאַרמישונג פאַרקירצונג פאַרשטאַרקונג פאַרשטאַפונג אַנונג מיינונג
9) וואַרנונג אויסלעגונג אויסציינונג אויסכאַפונג אויסווייזונג שפייזונג
10) שפאַסונג שטעכונג פאַרשוועכונג פאַרזיכערונג היטונג פאַראַכטונג
11) אויסזעצונג אַנפלאַגונג אַנשטעקונג ענדעקונג פאַרשווייגונג פאַרגרייזונג
12) פאַרקעלטונג פאַר׳נמאס׳ונג פאַרהאַסונג פאַרבייסונג בעמיהונג ערציהונג
14) בעציהונג ערקלערונג עראינערונג ערצעהלונג אַפזינדערונג
15) אויסלייטערונג אויכבעסערונג פלוצלונג אַפשאַצונג פרילינג
16) בעפעלקערונג בעלאַגערונג פאַרגרינגערונג פאַרבינדונג צירונג רעגירונג
17) בעשיצונג בעפוצונג בעהייצונג קאַנצענטרירונג פליכלונג ענדערונג
18) וואַנדערונג שילדערונג פאַרמזעצונג ענטוויקלונג ענטשיידונג
19) ענטשטעהונג ענטשולדיגונג ענטפלעקונג ענטפערן.

15טע לעקציע

פוסטראט נאָכזילבען

דיג־דיש טיג־טיש טיוו שאַפּט־לעך באַר־ביג נטע ניג גיש מיג מיש

ריג ריש לאז ליש כיג כיש ציג ציע ציש שטיג זיג לעכסיט לעכע

איבונגען צום לעזען

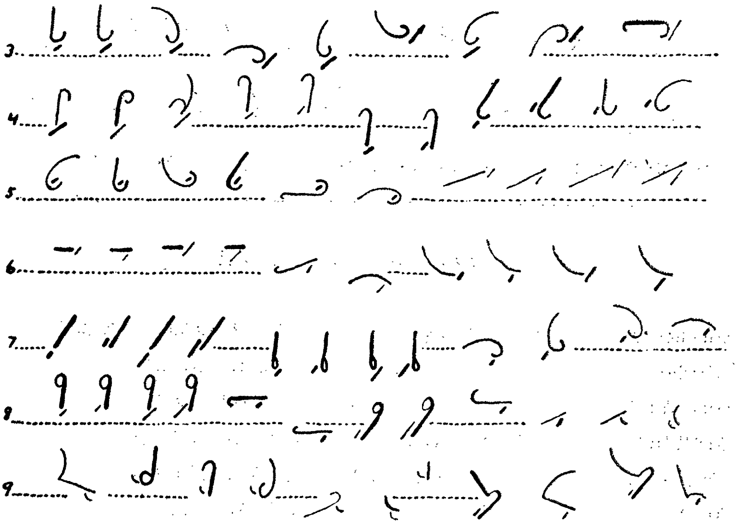

שליסעל

1) וויכטיג וויכטיגע ריכטיגע מעכטיגע נעכטיגע ציכטיגע ליכטיגע לעבערדיגע קריבערדיגע 2) וועלטיגע פעלערדיגע זומערדיגע ווירדיג ווירדיגער פאַרטיג־ער טיכטיג־ער וויכטיגער ליכטיגער 3) ליכטיגקייט וויכטיגקייט ציכטיגקייט טיכטיגקייט גערעכטיגקייט מעכטיגקייט אידיש־ער אידיש־ען 4) קינדיש־ער קינדישע־ן העלדישער מאַדישער צייטיג־ער צייטיג־ער צייטיגע־ן 5) טעטיג־ער טעטיגע־ן פאַקטיש־ער פאַקטישע־ן מעכטיגער נעכטיגער ריכטיגער מוטיגער 6) פריערדיג־ער פריערדיגע־ן קריטיגער גלאַטיגער טרויערדיגער טרויערדיגן גילטיגער היינטיגער איינציגער ניינציגער 7) זיבעציגער פופציגער פערציגער זעכציגער אַכציגער צוואַנציגער וויינציגער שפּעטערדיגער לעבעדיגער ציטערדיגער שעמענדיגער.

איבונגען צום שרייבען

1) ווילנדיג שפילנדיג פארנדיג אויסטיילנדיג אויסהערנדיג

2) אויסהיילנדיג אויספילנדיג אויסצעלנדיג אויסצאלנדיג אויסשפילנדיג

3) אויסשמירנדיג אויסמארשירנדיג אויסקירוועגדיג אויספלאלענדיג

4) אויסבראקירנדיג אויסברענענדיג אויסגראבנדיג אויסשליסנדיג זינדיג־ע

5) איביג־ע וויציג־ע איינציג־ע שטענדיג־ע קאכעדיגער מילעכדיגער

6) בלוטיגער קרעציגער גלאנצענדיגער ווערעמדיגער גרויזאמער

7) גראמאטישער בריטישער נארישער פוילישער היימישער פראקטישער

8) לאגישער קאמישער מאטיוו אקטיווער פרימיטיווער נויטיגער טיפישער

9) טראפישער פלייסיגער גריכישער פרעדיגער רומישער ריזיגער איינזאמער

10) שפארזאמער עסבארע לעזבארע טרינקבארע פריינטליכע עפענטליכע

11) עטליכע פרייליכע מענשליכע וועלטליכע מאנשאפט ליבשאפט

12) הערשאפט קנעכטשאפט פריינדשאפטווירטשאפט מייסטערשאפט

13) בירגערשאפט ברידערשאפט ענגשאפט אייגענשאפט בענקשאפט

15) נאמינאציע שפעקולאציע פריעדליכקייט פרישטיג דארשטיג

16) שטערבליכקייט טעטטיגקייט זעטיקייט פאלשטענדיג זעלבסטשענדיג

17) אנשטענדיג רוסישער פערסישער פראטעסטאנטישער ברידערליכע

18) מוטערליכע קינדערליכע שוידערליכע נאטירליכע געפערליכסטער

19) וויכטיגסטער מעכטיגסטער נויטווענדיגסטע נויטבעדערפטיגסטע

20) יונגסטע ערנסטטע סימפאטישער סאוועטישער סקעפטיקער

21) פאטריאטישער פעסעמיסטישער פסיכאלאגישער קאטוילישער

22) קאמאניסטישע קאאפעראטיווער קאנסטרוקטיווער קינסטלערישער

23) געזעלשאפטליכער וויסענשאפטליכער לײדענשאפטליכער

24) וואונדערבארער ממשות'דיגע פיינליכער וועלטליכער אזיאטישע

25) אטלאנטישן פאנטישער פילאזאפישער פילאנטראפישער פונדאמענ־

16טע לעקציע

„אוים" „אויסגע" „אויסצו" פאר די אנפאנגערס

איבונגען צום שרייבען

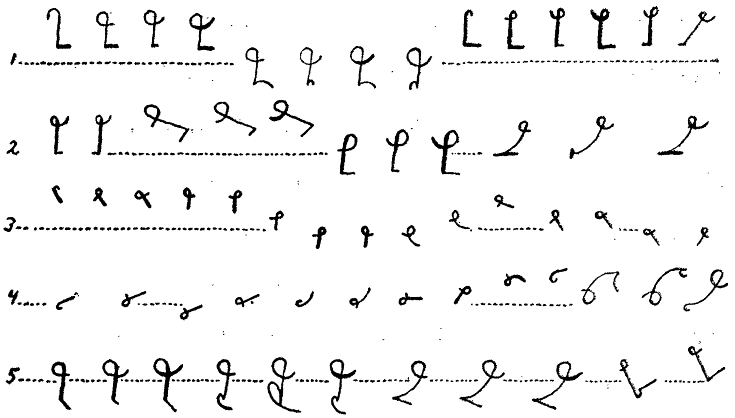

שליסעל

1) ווירקן אויסווירקן אויסגעווירקט אויסצווירקן אויסוואַרמען אויסגעוואַרמט אויסצוואַרמען אויסגעוואַרמטער פליקן אויספליקן אויס־געפליקט אויסצופליקן אויסגעפליקטער אויסגעדריקטער 2) אויסגעפרעגט־ער אויסבילדען אויסגעבילדעט אויסצובילדן אויספאַלגן אויסגעפאַלגט אויס־צופאַלגן אויסשטרעקן אויסגעשטרעקט אויסצושטרעקן 3) שפילן אויס־שפילן אויסשפירן אויספירן אויספילן אויסוועלן אויספאַלן אויספאַרן אויסצאַלען אויסצעלן אויסבילן אויסשעלן אויסשערן אויסשאַרן אויסדאַרן 4) הערן אויסהערן אויסהאַרן אויסהיילן שטעלן אויסשטעלן אויסקערן אויסטיילן אויסשמירן פאַלירן אויסלערנען אויסגעלערנט אויסגעשטערנט 5) אויספאַרשען אויסגעפאַרשט אויסצופאַרשן אויסצוואַרצלען אויסגע־וואַרצעלט אויסצוואַרצלען אויסשטאַרבן אויסגעשטאַרבן אויסצושטאַרבן אויסשלאַכטן אויסשרייען.

איבונגען צום שרייבען

1) אויסבילדונג אויסקליידונג אויסשפּריטונג 2) אויסוואַרפן אויסגעוואָרפען אויסצוואַרפען 3) אויסגעשלאָפען אויסגעגראָבען אויס־געבראָכען 4) אויספּרעגענדיג אויסדריקענדיג אויסשלאָגענדיג 5) אויס־קרימונג אויסגלייכונג אויסברענונג 6) אויסשפּרעכענדיג אויסגעשפּראָכענער אויסגעגלייכטער 7) אויסבלייכונג אויסגעבלייכטער אויסגעשלאָכטעט 8) אויסברענענדיג אויסגעברענטער אויסצוברענען 9) אויסגעקרימטער אויסגעטראָכטער אויסגעדריקטער 10) אויסגרינען אויסגעגרינט־ער 11) אויס פּרעסען אויסגעפּרעסטער אויסשליסענדיג 12) אויסקריצונג אויסגעקריצטער אויסצוקריצען 13) אויסשפּריצונג אויסגעשפּריצט אויסצושפּריצען 14) אויסקלערן אויסגעקלערט אויסצוקלערן 15) אויסבריהענדיג אויס־דרינגען אויסצודרינגען 16) אויסקליבענדיג אויסגעקליבענע אויסצוק־ליבן 17) אויסגעקלייד אויסגעשפּרייט אויסגבריעט 18) אויסטרעסלען אויסשטראָלן אויסגעבראַכט 19) אויסשרעקן אויסגעשריגן אויס־צושרייען 20) אויסשלאָגען אויסגעשלאָגטער אויסצושלאָגען 21) אויס־טרעטענדיג אויסגעטראָטענער אויסצוטרעטען 22) אויסקרענקען אויסגע־קרענקט אויסצוקרענקען 23) אויסדרייען אויסגעדרייט אויסצודרייען 24) אויסשטאַרצען אויסגעבלאָזענער אויסגעשלאָסענער 25) אויסגעלאָ־סענער אויסגעלערנטער אויסגעטרוקענטער.

איבונגען צום שרייבען

דורכגעדרונגען דורכצודרינגען דורכגעריבענער איבערגעקליבענער אומפאַרמיידליכע אומפאַרשטענדליכע אומבאַגרייפליכע אומבאַשרייבליכע צוגעלאָזט אָפּגעלאָזט אַוועקגעלאָזט דורכגענומען אויפג־אָפּג־אַוועקג־איבערג־מיטגעגאַנגען אַרומ־ אַרויפ־ אַרויס־ צוריק־ פאַרנאַדער־ אַראָב־ אויס־ אָב־ אַרינטער־ אומ־ אָנ־ איינ־ אַרונ־ איבער־ דורגעשווימען אַוועק־ אַריבער־ דורכגעמאַכט אויפ־ אָב־ איבער־ מיט־ דורגעקומען אויפ־ אַרויס־ אומ־ אויפגעשטאַנען צוגעש־ אָפּגעש־ אַוועקגע׳גנב׳עט אַרויסגענ־ אַריינגענ־ אָנגעג־ אַריבערגעג־ אַרומגעזען.

17טע לעקציע

פאַרזילבן

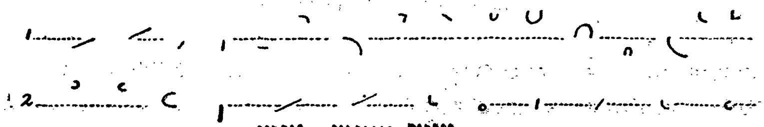

צונגע איינגע אָנגע

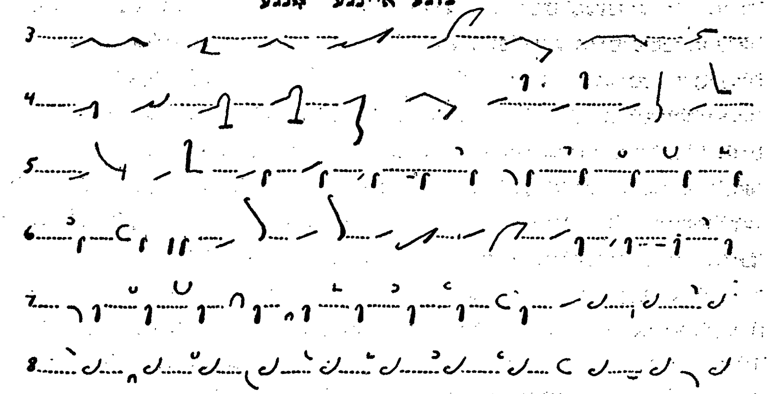

די פאַרזילבע צייכנווערטער אן אָנהויב, זעצט צו „גע" נאָך זיי.

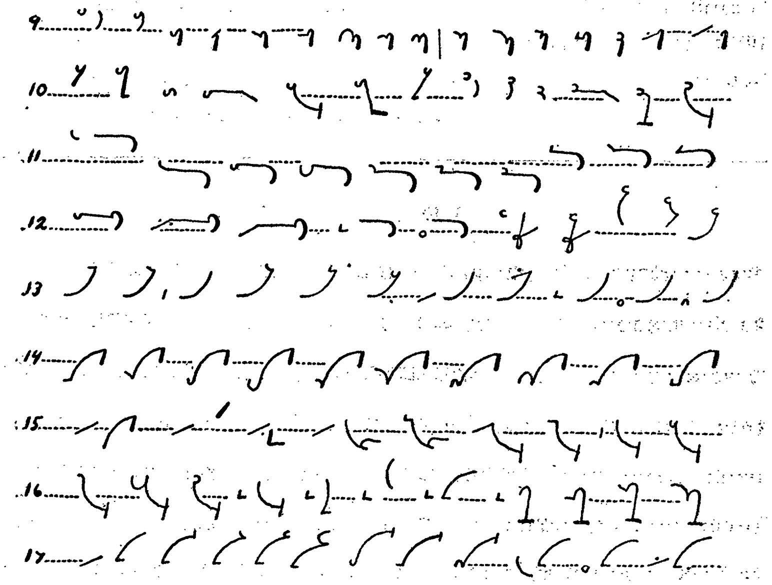

די פאַרזילבע צייכנווערטער נעמאַכט דיק זעצט צו „צו" נאָך זיי אנשטאט „גע".

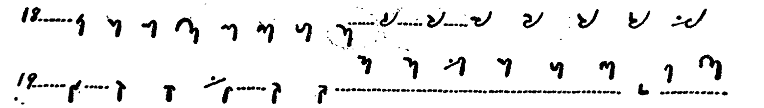

שליסעל

1) אַנ אײַנ דורכ אויפ אַוועק אַרויפ אַרײַנ אַראָפּ אָפּ איבער אַריבער אומ אַרומ צענויפ צוזאַמענ צוריק 2) אַרויס אונטער אַרונטער פאַנאַנדער אָנגע איינגע צוגע אויסגע אויפגע דורכגע צוזאַמענגע אונטערגע 3) אָנכאַפּן אָנ פאַנגע אָנהויבן אָנהאַלטן ליידן אָנבאַטן אָנגעבן אָנקערן 4) אָנפאַרן אָנ־שטעלן אָנוואַרפן איינוואַרפן איינפאַסן איינבעטן איינפירן אָנפירן אָנווערן אָנשיקן 5) אָנציינגן אָנפרעגן אָנפאַלן איינפאַלן דורכפאַלן אַוועקפאַלן אַרויפ־פאַלן אַרײַנפאַלן אַראָפּפאַלן איבערפאַלן אַריבערפאַלן צוריקפאַלן 6) אַרויס־אַרונטערפאַלן פאַנאַנדערפאַלן אָנשליסן איינשליסן איינהאַלטן איינלאַדן איינפאַרן דורכפאַרן 7) אַרויפפּ־ אַוועקפּ־ אַרײַנפּ־ איבערפּ־ אַריבערפּ־ אומפּ־אַרומפּ־ צוריקפּ־ אַרויספּ־ אונטערפּ־ אַרונטערפּ־ איינשטעלן אויפּש־ אַרויפּש־ 8) אָפּש־ אַרומש־ איבערש־ צענויפּש־ צוזאַמענש־ צוריקש־ אַרויסש־ אונטערש־ אַרונטערש־ אַוועקש־ אַרײַנש־ 9) איבערזען איבערגעזען איבער־געפאַרן דורכגעפּ־ אָפּגעפּ־ אַוועקגעפּ־ אומגעפּ־ מיטגעפּ־ אַרומגעפּ־ אַרויפּ־געפּ־ אַרײַנגעפּ־ אַראָפּגעפּ־ צוריקגעפּ־ אַרויסגעפּ־ איינגעפּ־ אָנגעפּ־ 10) איבערגעטון איבערגעפרעגט איבערגערעד איבערגעגעבן איבערגעצויגן איבערגעשראָקן איבערגעדעקט אַרויסזען אַרויסגעזען אַרויסגערעד אַרויסגעגעבן אַרויסגעוואָרפן אַרויסגעצויגן 11) צוזאַמענגיסן צוזאַמענגעגאָסן איבערגעגאָסן

דאָס אויסשפּרעכן פון „גע“ אָדער „צו“ נאָך די פאַרזילבע־ווערטער, אַ חוץ די געגעבענע סימנים, ווערן אין דער פּראַקטיק אַליין פאַרשטאַנען לויט זייער שייכות פון איין וואָרט צום צווייטן, און אויך לויט די כּללים פון גראַמאַטיק. די ריכטיגע אויסשפּראַך ווערן אויך פאַרשטאַנען לויט דער געבוי אָדער וואָקאַל פּאָזיציע פון וואָרט. ביישפּילן: שריבן שראָקן לאָפן שטעלט פירט וואָרט. די אַלע פאַרזילבע־ווערטער וואָס קומען אין פאָרויס ווערן אויסגעשפּראָכן מיט דער צוזעצונג פון „גע“ נאָך זיי: איבערגעשריבן איבערגעשראָקען איבערגעלאָפן איבערגעשטעלט איבערגעפירט, שרייבען שרעקן לויפן שטעלן וואָרטן, — ווערן די פאַרזילבע־ווערטער וואָס קומען אין פאָרויס, אויסגעשפּראָכן מיט דער צוזעצונג פון „צו“ נאָך זיי אַנשטאָט „גע“ איבערצושרייבען איבערצושרעקן א.אַ.וו.

18טע לעקציע

צירטנאפטן

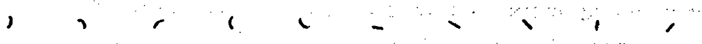

דירט ווירט שירט בירט גירט צירט נירט לירט רירט זירט

די „דירט" אין פנים־פּאָזיציע נאָך אלע שטענגלעך.

איבונגען נומער 60

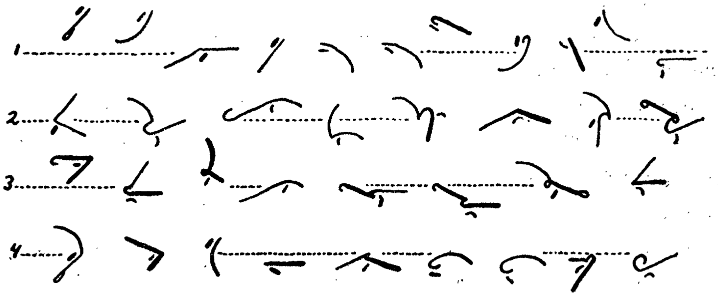

שליסעל

דיקטירט שטודירט אגעטירט דאטירט ראגירט ראבירט פּרובירט שטראפירט שפּאצירט ציטירט גראווירט. 2 דעבאטירט רעאליזירט עלימינירט נאָמינירט רעפּאָרמירט אַפּעלירט רעוואָלטירט ספּעציאַליזירט.

3 קריטיקירט דעקלאמירט סוספּענדירט אמענדירט פּראָגרעסירט רעספּעקטירט דעקאָרירט. 4 רעדאקטירט פּעטענדירט נאָטירט קאָפּירט אפּלאדירט מארקירט מארשירט קאָנטראָלירט אלאַרמירט

איבונגען צום שרייבען

1) ריגער ראגירט רויבער ראבירט פּלענער פּלאַנירט שטיפער שטראפירט
2) שטאָלצער שטאָלצירט ציטער ציטירט נדר נאָטירט וויזיטער
3) וויזיטירט קאָמענדער קאָמענדירט דירעקטירט סאָרטירט וועטירט
4) שאָטירט פּאַרווירט סערווירט לאַנדווירט פּראָפיטירט גנבירט
5) קראַפירט טרעבירט לאַקירט בראַקירט חקר'ט אינטריגירט
6) פּרעזענטירט פּרעטענדירט רעזערווירט פילאָזאָפירט גאַראַנטירט
7) באַנקראָטירט ארעטירט ריזיקירט ראַזירט פּאַסירט פּראָגראַמירט
8) רואינירט מאַנירט באַצירט שאָקירט מאָטיווירט פּאָטאָגראַפירט
9) עקספּאָרטירט עקספּלאָטירט עקזיסטירט רעפּרעזענטירט אַרעסטירט
10) קולטיווירט פּריווילעגירט דעפּאָרטירט באָמבאַרדירט רעקאָמענדירט
11) אינטערפּרעטירט פּראַקטיצירט פּראָדוצירט רעפּראָדוצירט סטימולירט
12) אינטערוויואירט דיסקוסירט דיסקוטירט נערווירט אינפאָרמירט

איבונגען צום שרייבען

13) וויעטאאירט דעמאראליזירט ניוועלירט פראוואצירט אינדארסירט
14) אינטערעסירט אפערירט פראצעסירט באלזאמירט רעגולירט
15) רומאנירט פאנטאזירט הארמאנירט כאראקטעריזירט פינאנסירט
16) טאלערירט קאנספירירט סימפטטיזירט סאנקציאנירט. סיסטעמא-
17) טיזירט רעצענזירט אויטאריזירט אדמיניסטרירט קאמערציאליזירט
18) אנולירט פינאנסירט אסיגנירט רעזשיסירט עמבעלירט לעגיטימירט
19) דעשיפרירט מאנעוורירט אימפאנירט דיסטילירט פאראליזירט מילי-
20) טאריזירט שפעקולירט ארגאניזירט רעזיגנירט טעמפערירט איגנארירט
21) דעמאנסטרירט טראנספארמירט עקזאמינירט מאביליזירט קלאסיפיצירט
22) אינסטאלירט מאדערניזירט פארמירט רעגיסטרירט קופערירט דיס-
23) ציפלינירט ראשטירט קאקעטירט פולסירט פאטרולירט קרעדי-
24) טירט געצירט קאנפיסקירט טעראריזירט סצענירט אימפאר-
25) טירט סטאביליזירט ארגומענטירט סימפאטיזירט אקאמפא-
26) נירט דיריגירט דעגענערירט קאמפליצירט אויסקורירט סאציאליזירט
27) סטענאגראפירט רעבעלירט דראמאטיזירט פאזירט פאלירט קאנצענט-
28) רירט רעקלאמירט טעלעפאנירט גראטולירט פאבריצירט פראפאנירט
29) מאדיפיצירט גלאריפיצירט מאראליזירט קארעספאנדירט פאלעמיזירט
30) היפנאטיזירט אינסטרואירט וויברירט לעגאליזירט צענזורירט קווא-
31) טירט ליבעראליזירט אראנזשירט פראפאגאנדירט אינפארמירט קאלא-
32) ניזירט קאנקורירט אסימילירט רעווידירט קאנספירירט רעדוצירט
33) עטאבלירט קאלעקטירט פאטראניזירט אדאפטירט טעלעגראפיר
34) שפיאנירט ציוויליזירט עקספערימענטירט קאנפערירט יוניאניזירט
35) סאלדאטירט אמוזירט גערירט מעבלירט אדרעסירט סירקולירט
36) גראדואירט דעקארירט אנגאזשירט אינספערירט סימבאליזירט
37) באזירט קאמענטירט פובליצירט באיקאטירט אנאליזירט רעאגירט
38) קאנקורירט מימעאגראפירט איזאלירט גאסטראלירט קאמפלימענטירט
39) אינסטראקטירט פאפולאריזירט קוואליפיצירט אטראפירט עמיגרירט
40) אידענטיפיצירט קאמפענסירט קאמפאזירט אויסשטאטירט איזאלירט
41) באלאנסירט קוואליפיצירט צעמענטירט סובסידירט פראיעקטירט פאר-
42) בראקאדירט פאראפריזירט.

19טע לעקציע

מיטנשטריכערס

מיטנשטריכערס ווערן געלעזן די זעלבע ווי גאנצע שטענגלעך.

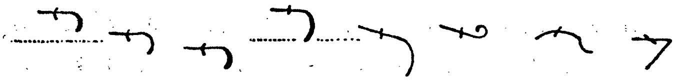

שליסל : געניסן גענעזן גענאסן געוויסע בעווייזע בעווייזט.

פוסשטריכערס

א) נאך די פוסשטריכערס ווערן צוגעזעצט „גט - קט" אזוי אז פערטעל „דע" דינט פאר „דיגט" פערטעל „טע" פאר „טיגט" פערטעל „בע" גאר „ביגט" א. א. וו.

ב) די פוס שטריכערס מיטדער שטענגעל „גע" אדער „בע" נעמען אויך די פאזיציע וואקאלן, וואס דאס מיינט אז די „גע" און „בע" לויט דער אנגענעמענער כלל ווערן שטענדיג געלעזן „גע־בע" אהן אונטערשיד צו דער ליניע פאזיציע. (די „בע" אין אנהויב קען אויך געלעזן ווערן „בא" לויט דער נייער אויסלעג

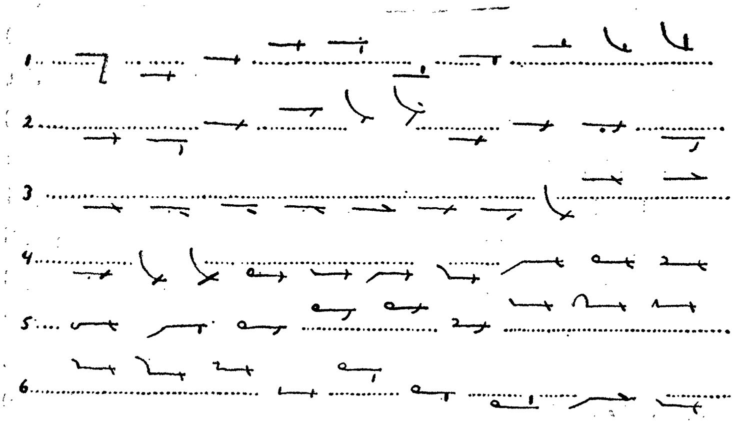

שליסעל

1) געוואגט־געוואגט געוועקט געוויגט געווירקט געפאלגט געפרעגט געפליקט צעפליקט צעפליקן 2) געזאגט געזארגט געדעקט געדרוקט צודריקט צודריקן געטויגט געשטעקט געשטייגט געשטארקט.

איבונגען צום שרייבען

1) פאראייביגט פאראייניגט פארהייליגט 2) פארענדיגט פארשפעטיגט פארבלוטיגט 3) בעערדיגט בעשטעטיגט בעשולדיגט 4) געשעדיגט ערלידיגט ערמוטיגט 5) נויטיגט ווייטיגט פרעדיגט 6) פראדוקט פראיעקט געיאגט 7) געזיגט געזעגט אויסגעזאגט 8) געוויגט אויפגעוועקט געוואגט 9) געשטיקט געביקט געפאקט 10) בענוגט בעוועגט בעדעקט 11) אנגעשיקט אנגעלעגט אנגעזאגט 12) אויפגעדעקט אנגעשטעקט אנגעצייגט 13) בעזיגט בעדעקט בעצייגט 14) געשטייגט געשטארקט געקארגט 15) געזארגט געבארגט געווירקט 16) בעמערקט בעפלעקט אנגעפרעגט 17) אויפגעלעגט אויפגערעגט אויסגעהאקט 18) גענדריקט געפליגט געפלעקט 19) צעזעגט צעיאגט צעפליקט 20) אייביגן אייניגן הייליגן 21) איבערנעכטיגן בעפאלמעכטיגן פאראכטאגן 22) אנטיקן נאכגעפאלגט אומבאמערקט.

טעגליכע איבונגען פאר שנעלקייט

צו עררייכען שנעלקייט איז פאראן א ספעציעלער אופן ווי אזוי צו פראקטיצירן. אלס לעזע שטאף פאר דיקטאט ווערט געראטן זיך צו באנוצן מיט דער ביבל איבערזעצונג, אויב די איבערזעצונג איז פון א ריינעם אידיש איז עס א סך לייכטער צו סטענאגראפירן. די איבונגען דארפן זיין אויף פאלגענדעו אופן: שפרעכט אויס א זאץ, און שרייבט עס אויף. פאנגט אן מיט „משלי” אדער „תהלים” ווייל די זאצן זיינען זעהר קורץ. האבענדיג אויפגעשריבען דעם זאץ ריכטיג, שרייבט די זעלבע 3 מינוט צייט. פרובירט שרייבען שנעל ווי ווייט מעגלעך ניט מאכענדיג קיין גרייזען. וויפיל מאל דער זאץ ווערט געשריבען אין די 3 מינוט קען מען וויסען ווי שנעל מען שרייבט. 100 ווערטער א מינוט הייסט ניט קיין הויכער ספיד, בלויז פאר אפים ארבעט איז עס גענוג.

דער שילער זאל זיך אויך געוועהנען צו שרייבען בענוצענדיג זיך מיט „קורצווערטער”, „קורצווערטער” מיינט האלבע ווערטער ווי: אינפאר. אינפארמאציע. טעל. טעלעפאנירט. אד. אדווערטייזמענט. דעפא. דעפארטמענט. עס איז ניט נויטיג צו שרייבען זיי אין פול, ווייל אין שייכות צו אנדערע ווערטער זיינען זיי פארשטענדליך.

געדרוקט ביי דוד ישעי׳ פריינד
[redacted] קלינטאן סטריט, ניו יארק

Printed by FRIEND PUBLISHING CO.
[redacted] Clinton Street, New York 2, N. Y.

ISBN:0-657-02614-X
Old Call No.,97-850 v.